

Vrijmetselarij

Hét algemeen maçonniek tijdschrift

Jaargang 66, september 2012, nr. 7

INTERVIEWS OVER RITUELEN:

- GROOTMEESTER WILLEM MEIJER
- POLITICUS BORIS VAN DER HAM
- CARDIOLOOG PIM VAN LOMMEL
- TROUBADOUR GERARD VAN MAASAKKERS
- UITVINDER MARINUS KNOOPE

VRIJMETSSELARIJ OVER GRENZEN HEEN

EEN BEWUSTE KEUZE:

VRIJMETSelaar WORDEN

VIERLUIK OVER

VRIJMETSSELAREN EN RITUELEN

STUDIEDAG

zaterdag 22 september 2012 in de Rode Hoed

**Thema: "De geheimen van het Labyrint;
de ontdekkingsreis van de vrijmetselaar".**

**Deelnemers Ritus en Tempelbouw en partner:
€ 45,00 per persoon, inclusief lunch**

**niet-deelnemers:
€ 50,00 per persoon, inclusief lunch**

Opgeven via: info@ritusentempelbouw.nl

TE KOOP / TE HUUR

"MONDRIAAN STAETE" BILTHOVEN

Wonen in appartementencomplex Mondriaan Staete betekent optimale privacy en genieten van het 4 hectare grote park van Huize Het Oosten. Maar wonen in Mondriaan Staete betekent ook winkels, restaurants, het station en de bushalte op loopafstand. Het gehele complex Huize Het Oosten waarvan het appartementencomplex deel uitmaakt ligt in een prachtige parktuin, waarin het heerlijk wandelen is. Bovendien grenst het geheel vrijwel direct aan het bos ("Heidepark").

De indeling van het appartement is als volgt:

Entree, hal met garderobe, waskamer en C.V. opstelling. Toilet met fonteintje. Badkamer met bad, douche en 2e toilet.

Vanuit de hal heeft U toegang tot de woonkamer met dubbele deuren naar groot terras van ca. 60 m². Keuken met diverse apparatuur. Twee slaapkamers.

Het appartement beschikt over een videofooninstallatie. Tevens heeft U de beschikking over een eigen berging en parkeerplaats in het souterrain van het gebouw.

Kenmerken:

- zeer ruim appartement met veel privacy
- woonoppervlakte ca.120 m²
- ligging op de begane grond met groot terras

Vraagprijs cq. huurprijs op aanvraag

Ruyssenaars
makelaardij o/g

Vinkenlaan 1
3722 AH Bilthoven
info@ruyssenaars.nl

TEL. 030 - 228 23 87 | WWW.RUYSSENAARS.NL

VRIJMETSSELARIJ

Hét algemeen maçonniek tijdschrift
Uitgave van de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootosten der Nederlanden
Postbus 11525,
2502 AM Den Haag
Tel. 070-3460046
Fax 070-3615919
orde@vrijmetselarij.nl
www.vrijmetselarij.nl

Abonnementen
Adresmutaties gelieve te sturen naar:
orde@vrijmetselarij.nl

Hoofredactie
Henk Hendrikx
vm.redactie@vrijmetselarij.nl

Redactie
Aalt van Veen,
Frans Micklinghoff,
Rinus van Warven

Columnisten
Jeroen Berkhout,
Phlip Visser, Tiddo Ekens,
Kees Sparreboom (strip)

Correctie
Ed Worm

Beeldredacteur en fotografie
Paul Mellaart

Advertenties:
Adtel, Dhr. W. Swart
Tel. 0592 27 34 51

Vormgeving
MasterColors MediaFactory
Eindhoven

Kopij naar
Henk Hendrikx
Zandeiland 27
5658 AK Eindhoven
vm.redactie@vrijmetselarij.nl

Van de auteurs van geplaatste stukken wordt verwacht dat zij akkoord gaan met (gedeeltelijke) doorplaatsing op de website van de Orde van Vrijmetselaren.

Advertenties
Aanlevering per e-mail naar:
vm.advertenties@vrijmetselarij.nl
Advertenties kunnen zonder opgave van redenen geweigerd worden.

Copyright
Orde van Vrijmetselaren onder het Grootosten der Nederlanden

Het is niet toegestaan tekst en/of foto's in welke vorm dan ook over te nemen uit dit tijdschrift zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EEN UITNODIGENDE HAND

Voor u ligt een nummer van het blad 'Vrijmetselarij'. Ditmaal is deze uitgave niet alleen bestemd voor de leden van de Orde, maar ook voor anderen die geïnteresseerd zijn in het ietwat mysterieuze fenomeen vrijmetselarij. Of wellicht zelfs een lidmaatschap overwegen.

Een handdruk als kennismaking... Een vertrouwd ritueel in vele culturen, ook buiten Europa.

Een gastvrij uitnodigend gebaar... Wees welkom in ons midden en denk met ons mee. Met een duidelijke suggestie: de methode die wij maçons – vrijmetselaren – in de laatste drie eeuwen hebben ontwikkeld is misschien ook wel iets voor u.

Géén al te eenvoudige antwoorden op de vraag 'waarheen?'; maar wel het aanreiken van gereedschappen om u zelf een weg te helpen banen. Het beoefenen van rituelen is belangrijk... Voor een vrijmetselaar én voor ieder van zijn medeburgers.

Met hartelijke groet,

Willem S. Meijer,
Grootmeester van de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootosten der Nederlanden.

IEDERE LEZER

8 september is door de Orde van Vrijmetselaren in Nederland uitgeroepen tot 'Dag van de Vrijmetselarij'. En wel met een duidelijke functie. Al sinds een aantal jaren wil de landelijke vrijmetselarij meer openheid geven over haar activiteiten. Vandaar dat op zaterdag 8 september alle loges in Nederland de deuren open hebben staan voor het grote publiek. Voor de geïnteresseerden de unieke kans de vrijmetselarij – te leren kennen. Misschien zelfs béter te leren kennen en te waarderen.

Het is overigens de bedoeling dat de 'Dag van de Vrijmetselarij' jaarlijks plaatsheeft. Iedere keer met een ander thema. Ditmaal is dat 'rituelen', waarvan u in deze uitgave van 'Vrijmetselarij' een duidelijke weerslag aantreft.

'Het beoefenen van rituelen is belangrijk... Voor een vrijmetselaar én voor ieder van zijn medeburgers', schrijft grootmeester Willem Meijer hierboven in zijn voorwoord. Niet alleen omdat ze vorm en gestalte geven aan ieders leven, maar ook inhoud en een diepere betekenis. Deze uitgave van 'Vrijmetselarij' wil dan ook iedere lezer – vrijmetselaar of niet – de mogelijkheid bieden zijn eigen waarde en belang van rituelen (opnieuw) persoonlijk te ontdekken en te bepalen.

Met hartelijke groet,

Henk Hendrikx,
Hoofredacteur Vrijmetselarij, hét algemeen maçonniek tijdschrift.

- 3 Voorwoord van grootmeester Willem Meijer
Voorwoord van hoofdredacteur Henk Hendrikx
- 4 Inhoudsopgave
- 6 Grootmeester Meijer over rituelen
- 10 Interview met politicus Boris van der Ham
- 14 Vrijmetselaren en rituelen, vierluik, deel 1
- 16 Interview met cardioloog Pim van Lommel
- 20 Vrijmetselaren en rituelen, vierluik, deel 2
- 22 Interview met troubadour Gerard van Maasakkers
- 26 Vrijmetselaren en rituelen, vierluik, deel 3
- 28 Interview met 'uitvinder' Marinus Knoope
- 32 Vrijmetselaren en rituelen, vierluik, deel 4
- 34 CMC over 'Dag van de Vrijmetselarij'
- 36 Vrijmetselarij, de plichten
- 38 Vrijmetselarij over grenzen heen
- 40 Vrijmetselaar worden, een bewuste keuze
- 42 Cartoon Broeder Bas

Ruysenaars
makelaardij o/g

*Aan- en verkoop
bestaande woningen
Nieuwbouwprojecten
Bedrijfshuisvesting
Beleggingsadviezen
Hypotheken
Taxaties
Verzekeringen*

 Vinkenlaan 1, 3722 AH Bilthoven. Telefoon: (030) 228 23 87, Fax: (030) 228 23 74
E-mail: info@ruysenaars.nl Internet: www.ruysenaars.nl

**Hubert Lampo
in retrospectief**

Nooit eerder verschenen foto's,
manuscripten, lezingen en beschouwingen
van deze auteur/vrijmetselaar.
160 pagina's in kleur.
Een must voor elke liefhebber.
Bestel via: www.uitgeverij-fama.nl

€22,50
excl. verzendkosten

FAMA
maçonnieke uitgeverij

Grootmeester Willem Meijer

De Orde van Vrijmetselaren in Nederland wordt geleid door Willem Meijer, de grootmeester. In deze bijzondere uitgave van 'Vrijmetselarij' voor vrijmetselaren én niet-vrijmetselaren licht hij zijn visie toe op rituelen.

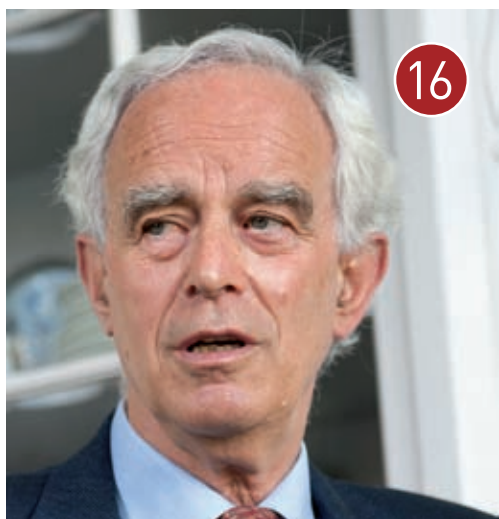
Politicus Boris van der Ham

Na tien jaar volksvertegenwoordiger te zijn geweest, verlaat hij binnenkort de Tweede Kamer. Wat hij gaat doen, dat weet hij nog niet precies. Als het om rituelen gaat, zegt hij onder andere: "Op een diepere manier ben ik me wel heel erg bewust van de waarde van de dingen die er toe doen in het leven."

Cardioloog Pim van Lommel

In 2007 verschijnt zijn boek 'Eindeloos bewustzijn, een wetenschappelijke visie op de bijna-doodervaring'. Het boek is een bestseller. Er zijn inmiddels ruim 150.000 exemplaren van verkocht. Over rituelen zegt hij: "De rite kan je helpen te ontdekken welke plaats wij hebben in het universum."

Troubadour Gerard van Maasackers

Brabants meest geliefde liedjeszanger. Maar ook buiten deze provincie zijn zijn liedjes en persoonlijkheid bekend en geliefd bij het grote publiek. En ja, ook een artiest als hij heeft zo zijn vaste rituelen, want: "Dan voel ik me veilig!"

Uitvinder Marinus Knoope

Hij werd in korte tijd één van de meest succesvolle auteurs en sprekers van Nederland. Zijn boeken vlogen als zoete broodjes over de toonbank. En hij vermaakte honderdduizenden mensen met zijn voordrachten. Over rituelen zegt hij: "Je moet je einddoel kennen om in het heden te kunnen beslissen over het heden."

RITUELEN?

Het woord 'ritueel' kent in de Nederlandse taal heel verschillende betekenissen en ladingen. Zoals zo vaak helpt Van Dale op weg: onder een ritueel is te verstaan het 'geheel van overgeleverde (religieuze) gebruiken, plechtigheden en ceremonieën in verband met belangrijke momenten in het (openbare) leven'.

Foto's: Paul Mellaart.

Wat in dit verband te verstaan onder religie? Geloof in een Opperwezen, in een heilig boek geopenbaard, of een gevoel van verbondenheid met het Al, ontzag voor de verbanden en grote lijnen waarvan de oorsprong ons onbekend blijft?

Persoonlijke geschiedenis

Een wat speelser interpretatie is ook toegestaan: het 'geheel van (onbelangrijke) bezigheden (die te vaak en/of met veel ostentatie uitgevoerd worden)'. Nog iets spottender: 'de dagelijkse rituelen, iemands vaste patroon van de gewone dagelijkse bezigheden'.

Deze grote 'range' van betekenissen – van de teksten en handelingen in een religieuze ceremonie tot en met braaf tandenpoetsen – bevreemdt wellicht op het eerste gezicht. Maar die verbazing verdwijnt wanneer de kernelementen vastgehouden worden: 'gebruik', 'plechtig', 'ceremonie', 'religieus', 'belangrijke momenten', '(openbare) 'leven' en (vast) 'patroon'.

In dit verhaal zal ik trachten uit te leggen hoe ik – niet opgevoed met godsdienstige rituelen en dus aanvankelijk wat argwanend – rituelen beter ben gaan begrijpen en waarderen. Een stukje persoonlijke geschiedenis aan de hand van voorbeelden die in mijn leven een rol spelen.

De dag beginnen

Een slordige of overhaaste start kan mijn dag grondig bederven. Als ik gedwongen word het 'rituele ontbijt' over te slaan of sterk te bekorten dan rust er een hypotheek op die dag. Alle tijd kunnen nemen voor thee en brood, voor de radio en voor het lokale sufferdje... Helaas steeds meer herkenbaar als kloon van de krant van slapeloos Nederland. Zo'n ontbijt neemt een uur, ongeacht de aard van de berichten van Radio 1 en het krakkemikkige ochtendblad. De inhoud van de pot thee is bepalender.

'Slametan'

Van 1977 tot 1980 woonden en werkten Emmy en ik in Jakarta, Indonesië. Kennismaken met een cultuur, waarin vele Nederlanders vóór ons hun weg hadden moeten vinden... En dat in de jaren dat 'Nederlands-Indië' nog op de landkaart stond. Voor ons nieuwe gebruiken en tradities, waaraan we ons maar te houden hadden. En toch hielden we, zeker in het begin, enige emotionele afstand... Zo'n beetje als een antropoloog die geconfronteerd wordt met alweer een andere stam in het binnenland. Nog wat te veel het zelfvertrouwen van de Europeaan

die zijn 'white man's burden' goedgehumtst komt dragen.

'Han de Wit gaat in ontwikkelingshulp', was de titel van een spottend boekje uit die jaren. En zo'n Han kreeg op zijn best een goede talencursus – 'Bahasa Indonesia' in ons geval – en een week introductie in de culturele (on)hebbelijkheden in het land van bestemming. Het begrip 'slametan' zat niet in ons studiepakket. Indonesiërs grijpen iedere gebeurtenis in het leven, die zich een beetje onderscheidt van de sleur van alledag, aan om een ceremonie te creëren, liefst rond een maaltijd met daarin 'nasi kuning', gele rijst, als kenmerkend feestelijk element.

Onze bedienden hadden ons geduldig uitgelegd dat enkele tegenslagen in huis – zoals het verscheiden van een puppy – niet zomaar uit de lucht waren komen vallen: wij hadden in onze 'belanda'-onwetendheid verzuimd ons perceel ritueel te laten reinigen, door een 'slametan' te organiseren. Zij waren geheel bereid om dat voor ons – en voor henzelf – te regelen, samen met een bevriende imam of vergelijkbare ritueeldeskundige.

Een plechtig gebeuren 'for women only' – de meerderheid in huis moest tellen, vond ik – met vele vrome gebeden, en met vele Indonesische gerechten die merendeels hun weg naar de kampong vonden. Meest verrassend: offertjes met rijst en bloemblaadjes op alle scherpe hoeken van het perceel. Allah dacht er ongetwijfeld het zijne van.

We hebben sindsdien nog ruim tweeëneenhalf jaar in grote voorspoed en in gezelschap van alle bedienden in dat huis gewoond. Een tweede pup overleefde.

HUT

Op 17 augustus viert Indonesië feest. En wel om een reden die in Nederland nog steeds gemengde gevoelens oproept. Die 'Hari Ulang Tahun', verjaardag, betreft immers het proclameren van de Indonesische onafhankelijkheid in 1945... En daar waren wij Nederlanders toen nog lang niet aan toe.

Op 'HUT-ke-34', de verjaardag in 1979, nam ik op uitdrukkelijk verzoek van de Indonesische ambtenaren die net mijn vierweekse cursus statistiek hadden verstouwd, deel aan de rituele herdenking. Onbarmhartige tropenzon op een vulkaanhelling in de buurt van Bogor, West-Java. Een opsomming van de hardhandige aanpak van de Nederlanders ten tijde van wat – in Nederland – de 'politioenele acties' (1947 – 1949) is gaan heten. Die benaming is misschien even eufemistisch als de kwalificatie hardhandig.

Even beekroop mij het gevoel dat ik me voor die Nederlandse daden moest verontschuldigen, maar gelukkig heb ik mijn mond gehouden. Mijn Indonesische collega's en leerlingen zouden het niet hebben begrepen; het was toch een ritueel gebeuren rond een historisch moment in hun geschiedenis, en niet op mijn persoon gemunt? Minder wraakgevoelens dan die van ons jegens Duitsers... En dat terwijl de totale aantallen slachtoffers in dezelfde orde van grootte liggen, te weten meer dan honderdduizend.

15 augustus

Een dag die níet in Indonesië wordt herdacht, maar juist wel in Nederland, met name door hen die hun 'land van herkomst', Nederlands-Indië, verloren, is 15 augustus. In een proces dat zonder enige twijfel versneld is door de Japanse bezetting en het toen in diverse lagen van de Indonesische bevolking aangewakkerde streven naar onafhankelijkheid van Nederland. Het formele einde van de Japanse overheersing in augustus 1945 werd op de voet gevolgd door de 'proklamasie' van de Republiek Indonesië en – enige maanden later – door een periode van grote wreedheden - de 'bersiap' - jegens de Indische bevolking van Nederlandse origine. Duizenden slachtoffers. Ook hier een gedenkwaardig 'moment in het openbare leven'. Zelfs hij die 'de laatste dag der Hollanders op Java', de volledige dekolonisatie van Indië, historisch onontkoombaar acht, moet zich kunnen verplaatsen in het trauma van het verlies van een vaderland. Dat begrip is in Nederland in de naoorlogse jaren niet opgebracht. Naarmate degenen die het Indië/Indonesië tussen 1930 en 1958 zelf hebben meegemaakt het eind van hun leven zien naderen,

en de Indische cultuur verder opgaat in de Nederlandse, neemt de behoefte aan een ritueel herdenken van die tragische historische omslag toe.

Vandaar de jaarlijkse herdenking op 15 augustus bij het Indisch Monument in Den Haag, en de aandacht voor de gevallen in 'de Oost', een dag eerder in het gebouw van de Tweede Kamer. Ook de Nederlandse Orde van Vrijmetselaren dient daarbij aanwezig te zijn. Zij telde in 1940 in Nederlands-Indië ruim 1.200 leden en die overleefden lang niet allemaal de oorlogsjaren en hun directe nasleep.

Vertrek van Java

Eén van de meest indrukwekkende voordrachten – 'bouwstukken' in ons jargon – die ik ooit beluisterde was van een Amsterdamse logebroeder, Hans Indewey Gerlings. Op rustige toon verhaalde hij van zijn vertrek per schip van Java als krijgsgevangen KNIL-militair, door de Japanners op transport gesteld om te gaan arbeiden aan de beruchte Birmaspoorweg. De onzekerheid over de toekomst bij het letterlijk verdwijnen van zijn Java achter de horizon, symbool voor het onherroepelijk naderend einde van het Nederlands-Indië uit 'tempo doeloe'. Eigenlijk was zijn verhaal een prachtige illustratie van wat in een 'rite de passage' ten tonele wordt gevoerd, te weten de overgang van een oud, ooit heel dierbaar levensstadium via een periode van grote en turbulente gebeurtenissen naar een nieuwe, weer rustiger levensfase.

In de middelste van de drie fasen, tussen de oude en de nieuwe groep, wordt een drempel overschreden en ontstaat grote saamhorigheid tussen hen die deze 'initiatie' gezamenlijk

ondergaan. Een al te abstracte en afstandelijke beschrijving wellicht van het ongevraagde ellendige verblijf in een Japans kamp.

Op een veel bescheidener, en stellig prettiger, manier kende ook ik mijn weemoedig verlaten van Java, de cesuur tussen óns 'tempo doeloe' en de 'harde' jaren daarna, terug in het competitieve en materialistische Nederland. Dat wij bij ons vertrek – niet per vliegtuig, zoals in 1980 gebruikelijk, maar heel ouderwets per schip uit Tandjoeng Priok – een Indonesische oorlogsbodem met de trotse naam 'Multatuli' passeerden, was een onverwachte toevoeging aan het ritueel. Ironie van de geschiedenis.

Maçonnieke 'rites de passage' – de graden

Vrijmetselaren hebben een zwak voor historie. Dat ik op die regel geen uitzondering ben is uit mijn verhaal wel duidelijk geworden. Wij hechten niet alleen aan goede en harmonische banden met onze medemens en het Al, het geheel waarvan wij deel uitmaken. Ook de betrekkingen met hen die ons voorgingen

koesteren wij. En stilletjes gaan wij ervan uit dat na ons weer anderen komen, die onze verknochtheid aan vrijheid van geest, aan sociale harmonie en aan onze werkwijze met symbool en ritueel – het libretto voor een ritueel – zullen delen.

Binnen onze Orde beoefenen wij drie graden – leerling, gezel en meester – en de overgangen naar die graden hebben de functie en de gedaante van een 'rite de passage'. Die overgangen beantwoorden aan de omschrijving in de Dikke Van Dale: zij markeren 'belangrijke momenten in een leven' en zijn daarvan symbool. Het verwerven van een hogere graad – maçonniek promotie maken – kan natuurlijk maar in beperkte zin berusten op het feitelijk veroveren van kennis en weetjes.

Misschien is de hele vrijmetselarij terug te voeren op één grote passage... Een die voert van 'verlangen naar inzicht' naar de aanvaarding van het besef dat wij nooit alles zullen begrijpen.

Rituelen in een vereniging

Een Orde van Vrijmetselaren is niet alleen een

'inwijdingsgenootschap' dat zorgt voor goede rituele opvoeringen – indrukwekkend voor wie ze ondergaat – en een forum waar gedachten in vrijheid en openheid kunnen worden ontplooid en getoetst.

Die Orde is ook een gewone vereniging – alle daarin participerende loges zijn weer verenigingen op zichzelf – en zo'n organisatie kent een bestuur, een secretariaat en een boekhouding, een periodiek, een bibliotheek en een historische verzameling enzovoorts.

De afgevaardigden van de loges komen ten minste eenmaal per jaar bijeen om besluiten te nemen, de plannen van hun hoofdbestuur te beoordelen en daarvoor nieuwe leden te verkiezen. Vergaderen en beslissen, een hele ochtend lang. Met vaste, bijna rituele procedures, verankerd in regels en reglementen waarin 'checks and balances' bewust zijn ingebouwd. Een vereniging van onmiskenbaar democratische snit. Want met hoeveel pracht en praal de nieuw verkozenen 's middags ook in hun ambt worden bevestigd – een wisseling

van grootmeester is een 'rite de passage' op zichzelf – de leden hebben, via hun loges, het laatste woord. Die oriëntatie is kenmerkend voor de vrijmetselarij, en zeker voor de Nederlandse Orde. Serieuze en met grote inzet en precisie uitgevoerde rituelen suggereren misschien soms een hiërarchische instelling, maar die is ons goeddeels vreemd. Vrijmetselarij gedijt – volgens mij – vooral bij een evenwichtige combinatie van ernst en relativerende zelfspot. Een ritueel moet degenen die daarin een – actieve of passieve – rol spelen, emotioneel bij het gebeuren betrekken. Is die gevoelsmatige spanning aanwezig, dan zijn incidentele foutjes – een niet perfect reproduceren van een tekst/ritueel of een niet volgens het boekje uitgevoerde handeling – van secundair belang. Streven naar perfectie, maar zonder de illusie die altijd te kunnen bereiken. 🇳🇱

*Willem S. Meijer,
Grootmeester van de Orde van Vrijmetselaren
onder het Grootoosten der Nederlanden.*

Boris van der Ham, wars van magische bezweringsrituelen 'IK PROBEER EEN SOORT DOMINEE TE ZIJN'

Vrijzinnigheid houdt voor hem in dat je met kennis van zaken, met respect voor wat geweest is, het beste overeind houdt, probeert vrij te denken en openstaat voor nieuwe inzichten. Nieuwsgierigheid hoort wat hem betreft ook heel erg bij vrijzinnigheid. Hij is blij dat er meerdere politieke partijen bestaan die vrijzinnig zijn. En dat er mensen binnen die partijen zijn die een 'open mind' hebben.

Een gesprek met Boris van Ham, politicus en vrijzinnig denker.

Tekst: Rinus van Warven – Foto's: Paul Mellaart.

Politicus Boris van der Ham vertrekt uit de Tweede Kamer. Hij is tien jaar lang volksvertegenwoordiger voor D66 geweest, een partij die hij graag met de woorden 'vrijzinnig' en 'democratisch' aanduidt. "Als je het woord liberaal gebruikt, word je er in economisch opzicht van verdacht helemaal van de vrije markteconomie te zijn. Het dekt de lading niet. Het gaat in mijn overtuigingen namelijk ook over een levenshouding. Het woord 'vrijzinnig' is terecht opnieuw uit de mottenballen gehaald. Omdat het een bredere duiding mogelijk maakt dan het woord 'liberaal', vind ik het een interessant begrip om te gebruiken. En het verwijst naar de naam van de jongerenbeweging van mijn partij."

Associatie

"Het woord 'vrijzinnig-democratisch' is de echo van de Vrijzinnig Democratische Bond van voor WO II. En we hadden ook de V.P.R.O. (met puntjes, red), de Vrijzinnig Protestantse Radio Omroep. Het woord 'vrijzinnig' duikt wel vaker in de politiek en in het maatschappelijk verkeer op. Het is een historisch woord dat nog steeds mensen aanspreekt", aldus Van der Ham.

"Ik heb binnen mijn partij eens onderzocht wat mensen van het woord vonden. Ze begrepen onmiddellijk waarover het ging. En als ze al een religieuze associatie hadden was die in ieder geval positief. Als je zegt dat mijn D66 een sociaal-liberale partij is, heb je de stroming meteen weer ingekaderd. Ook bij Groen Links, de VVD, de PvdA en zelfs bij de SP zijn er mensen die als vrijzinnig te betitelen zijn. Het woord 'vrijzinnigheid' kan niet geclaimd worden door één politieke partij."

Levensbeschouwing

Op de website www.vrijzinnig.com houdt Boris van der Ham elke week een vrijzinnige lezing in de vorm van een you-tube-film. "Ik behandel elke week een boek, een vrijdenker, een inspirerende schrijver of schrijfster. Het gaat over het heden, over de politiek, over het samenleven, over de dood... Maar ook over de liefde. Ik probeer een soort seculiere dominee te zijn. Duiding geven aan de dingen des levens, te weten de levensbeschouwelijke zaken

die ook politiek zijn. Politiek gaat letterlijk over wat er in de stad gebeurt. In de stad gebeurt handel, er gebeurt onderwijs, er gebeurt tal van zaken die echt puur politiek zijn, waar je voor moet gaan stemmen. Maar er gebeuren 'in de stad' ook dingen die niets met volksvertegenwoordiging te maken hebben, maar met verliefd worden, met teleurgesteld worden, met boos worden, met berouw tonen, met vriendschappen sluiten. En dat is wel degelijk levensbeschouwing."

'Het ritueel kan je helpen de meest
wezenlijke dingen in je leven te markeren'

Losgeslagen

Zijn boek 'De vrije moraal' gaat over normen en waarden, over de debatten die de afgelopen 150 jaar in de Kamer zijn gevoerd over seks, drank en drugs. "Nederland staat heel erg bekend als een land waar alles kan. Amerikaanse conservatieve politici zeggen over Nederland dat we losgeslagen zijn. Ik probeer in het boek te omschrijven - zowel historisch, maar ook een beetje filosofisch - hoe Nederland nou daartoe is gekomen en ook welke dilemma's er waren met dat soort onderwerpen als seks, drank en drugs. De kracht van Nederland is, dat we er open over zijn, dat we erover spreken en dát... om problemen te voorkomen!"

Heimwee

Is Boris van der Ham niet afgeknapt op de politiek? "Integendeel! Met politiek bezig zijn is fantastisch. Het is een grote eer volksvertegenwoordiger te zijn. Ik ben twee keer met voorkeurstemmen in de Tweede Kamer gekozen. Ook dat is een eer. Ik ben er de afgelopen tien jaar alleen maar positiever over geworden. Je ziet dat er heel veel wèl gebeurt. Er wordt wel eens wat gerommeld en gedraald, dat is waar, maar uiteindelijk zijn volksvertegenwoordigers vaak in staat knopen door te hakken en zaken te veranderen. We moeten geen overdreven

rites ' SECULIERE

verwachtingen hebben van de politiek. We moeten niet denken dat de politiek alles voor ons kan oplossen. Dus ik ben zeker niet afgeknapt. Sterker nog, ik ben op dit moment nog niet eens uit de Kamer en de politiek en heb nu al een beetje heimwee..."

'We moeten niet denken dat de politiek alles voor ons kan oplossen'

Transparantie

Stoort Van der Ham zich niet aan het slechte imago van mensen die politiek bedrijven? "Het beeld dat veel mensen van politici hebben klopt niet met de werkelijkheid. Ik geloof dat het corruptiepercentage in Nederland bijzonder laag is. Dus wat dat betreft staan we er heel wat beter voor dan een heleboel andere landen. Natuurlijk gebeurt hier ook wel eens wat, maar daar hebben we ook regels voor. En als je kijkt naar de salarissen van kamerleden en politici... Die zijn goed. Maar zeker niet te vergelijken met wat mensen in andere landen verdienen. Ik ga

straks de Kamer uit en dan heb ik een wachtgeldregeling, maar die is de afgelopen jaren terecht heel erg versoberd. En er is geen land dat zo transparant is over geldstromen - ook richting politici - als Nederland."

Tijdspanne

Heeft Boris van der Ham iets met rituelen? "Beperkt. Ik ben heel nuchter. Ik kom uit een familie, geworteld in de orthodox-christelijke hoek. Calvinisten hebben niet zoveel met de religieuze rituelen uit andere tradities. Dat vinden we al gauw poespas. Maar op een diepere manier ben ik me wel heel erg bewust van de waarde van de dingen die er toe doen in het leven. Een maandje terug was het precies vijf jaar geleden dat mijn vader overleed. Ik ben me er zeer van bewust dat dat precies vijf jaar geleden is. Zo'n tijdspanne heeft betekenis voor me. Het helpt me in de herinnering. Je zou op zo'n dag eens een lange wandeling kunnen maken. Of het graf van je ouders bezoeken. Ik geloof niet zozeer dat je dan nog contact hebt met hun ziel, maar ik kan een betekenisvolle handeling verrichten: een plantje neerzetten, een kaarsje opsteken en daarvoor een euro in een

bakkie doen. Het ritueel kan je helpen de meest wezenlijke dingen in je leven te markeren.”

Markering

“De meerwaarde van het ritueel zit in het omzetten van een idee, van een gevoel in een handeling. Wat is trouwen anders dan dat? Je kunt het zien als een papiertje halen of een feestje organiseren. Op zichzelf niet zoveel dus. Een afspraak. Een juridische constructie. Maar het feit dat je de liefde markeert die je voor iemand voelt... Je loopt naar voren, iemand houdt een verhaal, je geeft elkaar ringen. Het omzetten van het gevoel in de handeling, in de overdracht van de ring, dat geeft betekenis aan je gevoel. Het maakt je gevoel zowel letterlijk als figuurlijk tastbaar.”

Herinnering

“Ik ben kennelijk niet gevoelig voor rituelen als magische bezweringsrites. Als ik me opmaak om naar de Kamer te gaan dan is het papieren pakken, ze in de tas stouwen, hopen dat er nog een extra boek bij kan, nog even goed aanduwen en zo de trein in. Ik neem vervolgens meestal een bak cafeinevrije koffie, omdat ik niet te veel gehyperd wil worden door cafeïne. Maar ik ben wél gevoelig voor rituelen in tijd en handeling. Ik weet altijd heel goed dat er op die-en-die datum dat-en-dat gebeurd is. Als ik weet van het belang van zus-en-zo zorg ik dat ik dan geen drukke dag plan. Want ik wil iets om dat herinneringsmoment heen bouwen. Ik vind verjaardagen heel belangrijk. Maar ook plaatsen met een herinnering. Niet alleen het graf van mijn ouders, maar ook de plek waar je op school hebt gezeten of waar je verliefd bent geworden.”

Articulatie

“Toen ik in Maastricht op de toneelschool zat, kende ik een tekstje

dat we elke dag deden om de articulatie te oefenen. Dat tekstje kende iedereen op de toneelschool. Ik gebruik het nog wel eens. Op het moment dat ik een beetje schor ben of zenuwachtig, dan prevel ik het nog wel eens. Ik prevel het puur om wat te doen te hebben, om mijn gedachten om te zetten, om de zenuwen om te zetten in een handeling. Hetzelfde geldt voor andere zaken. Ik probeer heel veel dingen om te zetten in handelingen. Als ik zenuwachtig ben, dan ga ik sporten. Als ik me niet zo goed voel, dan ga ik heel gezond eten. Als ik twijfel dan ga ik met een paar mensen afspreken. Ik probeer niet te veel in een gevoel te blijven hangen, maar probeer er iets mee te doen, actie te ondernemen. De rite helpt je je onrustige energie om te zetten in een handeling die rust schenkt.”

‘De rite helpt je je onrustige energie
om te zetten in een handeling die
rust schenkt’

Kwartje

“Ik had van mijn zesde tot mijn veertiende een soort kindergeloof. Mijn ouders gingen naar de Remonstrantse broederschap, een heel vrijzinnig kerkje waar we op catechisatie zaten. Dat vond ik ontzettend leuk, want dat ging over van alles en nog wat. Niet alleen maar over Christendom, maar ook over Jodendom, Islam en tal van seculiere dingen. Dus dat was zeer interessant. We gingen soms ook op jeugdkamp. Het grappige was dat wat er soms werd voorgelezen uit de Bijbel, sloeg op wat er die dag gebeurd was. Een horoscoopachtige ervaring. Wat je 's ochtends in een horoscoop leest – u zult vandaag een bijzonder mens ontmoeten...

komt altijd wel een beetje uit. Op die manier heeft de religieuze tekst altijd wel een kern van waarheid in zich die herkenning oproept. Toen ik de film 'Jesus Christ Superstar' had gezien, viel echter het kwartje. De symbolen, de verhalen... Het zijn geen beschrijvingen van de werkelijkheid, het zijn verdichtingen van de waarheid. De symbolen hebben me geholpen om dieper inzicht te krijgen in hoe het zat. En voor de indaling van dat besef ben ik dankbaar."

Seculier

"Er zijn zoveel mooie vrijzinnige denkers: Spinoza, Epicurus, Socrates... Bij mijn laatste debat in de Kamer heb ik voorzitter Gerdi Verbeet een exemplaar geschonken van het politiek theologisch traktaat van Spinoza. Ze had op het boekenplankje naast het spreekgestoelte wel de Bijbel en de Koran staan, maar niets van een seculiere denker. Daarmee komen in de Kamer de inspirerende bronnen wat meer in evenwicht. Er zijn boeken van seculiere denkers die wat mij betreft op dezelfde hoogte staan als andere boeken die ter inspiratie dienen. Moet je dan alles uit zo'n boek letterlijk nemen? Nee, natuurlijk niet. Ik heb wel eens gekscherend gezegd: 'Als je Spinoza letterlijk zou volgen, dan zou je nog steeds tegen vrouwenkiesrecht moeten zijn en mag je chemische wapens tegen je vijand inzetten.'"

Bemoeienis

"De filosoof John Stuart Mill zei ook dat de overheid zich nergens met de moraal moet bemoeien. Hij was er een groot tegenstander van dat de overheid zich met het probleem van de prostitutie bezighield door het te proberen te reguleren. Nu vinden we het goed dat de overheid zorgt dat er hulp is bij het voorkomen van geslachtsziektes. We voorkomen daardoor veel leed en we beschermen daarmee de keuzevrijheid van mensen.

Ik beschrijf in mijn boek 'De vrije moraal' dat er een ontwikkeling heeft plaatsgevonden in het vrije denken. We vinden steeds meer dat de overheid niet moet betuttelen, maar dat wil niet zeggen dat ze zich nergens mee mag bemoeien. Je mag je wel bemoeien met mensen waarvan je vermoedt dat ze niet vrijwillig in de prostitutie zitten. De overheid kan een zinvolle taak hebben in het voorlichting geven over het gebruik van voorbehoedsmiddelen. Dat moet je juist wel doen als overheid. Daar heb je juist wel een taak. Mensen goed voorlichten."

'De meerwaarde van het ritueel zit in het omzetten van een idee, van een gevoel in een handeling'

Saai

Wat zijn Van der Ham's plannen voor de toekomst. "Voor een deel weet ik het, voor een deel nog niet. Ik ga de komende maanden veel lezingen geven. Ik word vaak uitgenodigd om te komen vertellen over mijn visie over vrijheid, over Europa, over economie. Van deze dingen voel ik dat aansluit bij wat ik nu graag wil. Maar ik moet ook de tijd nemen om te kijken waarin ik op langere tijd mijn ambities kwijt kan, vooral ook mijn engagement. Dat kan het bedrijfsleven zijn... Ik ga er eens rustig naar kijken. Ik wil na tien jaren lang tachtig uur per week werken ook eens even pas op de plaats maken om na te denken en adem te halen."

"Ik ben veel met mensen aan het praten. Ik heb veel plannen, veel ideeën, die laat ik rustig uitkristalliseren. Wat zegt u? Commissariaten? Het lijkt me saai om daar je dag mee te vullen... Toch?" 🇳🇱

Vrijmetselaren en rituelen, 1

'GEBAREN, OOGOPSLAG, WOORDEN EN SAMENWERKING...'

'Rituelen zijn belangrijk in het leven... Voor zowel vrijmetselaren als voor ieder van zijn medeburgers', schrijft grootmeester Willem Meijer in zijn voorwoord op pagina 3 van deze uitgave. Hoe denken vrijmetselaren daarover? Hoe belangrijk vinden zij zelf rituelen? In dit vierluik laten vier vrijmetselaren hun gedachten de vrije loop. Als eerste Jaap Zwart, lid van de loge De Noorderkroon in Alkmaar en in het dagelijkse leven IT professional van beroep.

Onder redactie van Ed Worm – Foto's: Paul Mellaart.

Het dagelijkse leven vol zit met symbolen en ritualen in vele vormen en maten. Het is moeilijker het schrijven erover te beperken, dan om te achterhalen waar die symbolen en ritualen te vinden zijn in het dagelijks leven van een vrijmetselaar. Uiteindelijk blijken ze in dat dagelijks leven misschien wel rijkelijker aanwezig dan binnen de loge zelf.

Onder een ritueel kunnen we verstaan een actie of meerdere acties die worden gedaan om de symbolische waarde daarachter. Deze aaneenschakelingen van acties kunnen gevonden worden op vele plekken, zoals de kerk, de gemeenschap, de school, een sportvereniging, een bedrijf en ga zo maar door. Deze aaneenschakeling van acties die een symbolische waarde vertegenwoordigen, worden vrijwel overal gevonden waar mensen zich in enige vorm met elkaar verbinden en een groep vormen.

Zo is mijn dagelijks leven ook gevuld met contacten met groepen mensen in verschillende vormen en samenstellingen. Zou dan ook dit dagelijkse leven dus gevuld zijn met verschillende

soorten aaneenschakelingen van acties die een symbolische waarde vertegenwoordigen en zo een ritueel vormen? Het antwoord is bevestigend. Veelal zijn niet alleen deze acties tezamen een ritueel, maar worden er bij deze acties ook rituelen gebruikt om de samenbindende waarde te versterken.

In mijn geval zijn het commerciële bedrijven. Wanneer bijvoorbeeld een opdracht wordt binnengehaald, dan volgen er een aantal handelingen tussen de opdrachtgever en de opdrachtnemer en deze acties staan symbool voor het bekrachtigen van de samenwerking. Dit heeft een vast patroon en is zo een vast ritueel te noemen. Wanneer daarvan wordt afgeweken, dan is het in veel gevallen vrijwel zeker dat de deal niet doorgaat en een onderbreking of verkeerde volgorde van deze acties, dit ritueel, staat symbool voor onprofessioneel gedrag. Een juiste volgorde van die activiteiten staat daarentegen weer symbool voor professioneel gedrag en een goed uitgevoerd ritueel.

Net zoals binnen een loge de rituelen een vaste volgorde hebben en terugkerende woorden, gebaren, oogopslagen en samenwerking kennen, zo geldt dat ook voor veel samenwerkingsverbanden binnen organisaties. De gebaren, de oogopslag, de woorden en de samenwerking moeten in een bepaalde volgorde gedaan worden en dit heeft een internationale geldigheid. De rituelen van de vrijmetselaren zijn ook internationaal geldig, in grote lijnen althans. Verschillende culturen hebben eigen toevoegingen of weglatingen, maar de essentie van de bedrijfsrituelen blijven hetzelfde en dit verzekert de symbolische waarde van deze samengestelde activiteiten van samenwerking binnen deze organisaties.

Binnen de sport zijn er ook rituelen. Voordat bijvoorbeeld een voetbalwedstrijd begint worden de schoenen, scheenbeschermers en kousen op een bepaalde manier gerangschikt. In de kleedkamer heerst een rangorde en er is een steeds terugkerende volgorde van handelingen. Afwijken

van dit ritueel zorgt voor een aantasting van de balans en het geloof van het winnen verdwijnt. De vaste bewegingen, woorden en activiteiten geven houvast, vertrouwen en kracht. Het team volgt deze vaste 'dienst' voor elke wedstrijd en ongeacht de uitkomst zal dit een volgende keer weer worden herhaald.

'Mijn leven zit boordevol nog vele andere vaste activiteiten in een bepaalde volgorde die tezamen een ritueel vormen'

Zoals binnen bedrijven of in de sport vaste rituelen gebruikelijk zijn als symbool voor bepaalde samenwerkingsverbanden, zo geldt dat bijvoorbeeld ook voor de Oud Katholieke kerk en willekeurig welke kerk eigenlijk. De Oud Katholieke kerk noem ik hier, omdat dat mijn geloofsgemeenschap is. Zo goed als elke kerkdienst zit werkelijk vol met rituelen en symbolen. Elke stap vanaf binnenkomst in de kerk heeft een eigen reden en bepaling. De pastoor volgt terugkerende en vaste rituelen die tezamen een

bepaalde symboliek vormen en voor de gemeenschap richting geven en vertrouwen scheppen.

De kerk lijkt in veel gevallen op wat er gebeurt in een loge. Attributen en symbolen die het ritueel van de kerkdienst ondersteunen zijn ook binnen een loge aanwezig. De pastoor is de 'meester' in de kerk die het licht en de wijsheid van het leven probeert over te brengen op de gemeenschap. Dit wordt in de kerk gedaan door middel van vaste formuleringen, bewegingen, wachtwoorden en door een vaste volgorde van activiteiten. Zoals ik aan het begin van deze bijdrage al heb gezegd, is het moeilijk kort te zijn als wordt gesproken over rituelen in het dagelijkse leven. Want mijn leven zit werkelijk boordevol nog vele andere activiteiten in een bepaalde volgorde die tezamen een ritueel vormen. Ik eindig met de bewering dat het leven zonder rituelen niet kan bestaan en dat de opbouw van dit leven onlosmakelijk verbonden is met een ingewikkeld web van rituelen die alle tezamen de symboliek van het bestaan vormen. 📖

*Jaap Zwart,
Loge 'De Noorderkroon', Alkmaar.*

Bewustzijnwetenschapper Pim van Lommel over de k 'DE RITE HELPT JE NAAR

Van 1977 tot 2003 is hij als cardioloog verbonden aan het Rijnstate Ziekenhuis in Arnhem. In 1986 begint hij zijn onderzoek naar bijna-doodervaringen (BDE) bij patiënten die een hartstilstand hebben overleefd. In 2001 publiceert hij dit onderzoek in het gerenommeerde tijdschrift 'The Lancet'. In 2007 verschijnt zijn boek 'Eindeloos bewustzijn, een wetenschappelijke visie op de bijna-doodervaring'. Het boek is een bestseller. Er zijn inmiddels ruim 150.000 exemplaren van verkocht. Hij houdt over de hele wereld lezingen over bijna-doodervaringen en over de relatie tussen bewustzijn en hersenfunctie. In de landelijke media is het afgelopen jaar sprake van een debat tussen hem en arts en neurobioloog Dick Frans Swaab, tot 2006 directeur van het Nederlands Instituut voor Hersenonderzoek van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Swaab schrijft een spraakmakend boek met de titel 'Wij zijn ons brein'. Tijd voor een interview met Pim van Lommel (1943) over zijn visie op de mens aan de hand van tien stellingen.

Tekst: Rinus van Warven – Foto's: Paul Mellaart.

1. We zijn ons brein...

Dat is de titel van een zeer populair boek van Dick Swaab. Uitstekend geschreven, maar er ontbreken essentiële dingen in dat boek. Swaab veronderstelt dat het bewustzijn als zodanig een illusie is. Hij heeft in een interview gezegd: 'in mijn hoofd zit een machine, dat is dat brein en dat ben ik'. Hij ontkent eigenlijk de essentie van wie wij zijn. Die essentie is het bewustzijn. Voor Swaab en de zijnen is bewustzijn een product, een functie van de hersenen. En er is niet meer dan dat. We zijn een lichaam en ons bewustzijn is een product van dat lichaam. Dat is eigenlijk, samenvattend, zo'n beetje z'n conclusie. Hij zegt ook dat je een blauwdruk van je leven meekrijgt met de zwangerschap en dat de invloeden van buiten op je leven minimaal of verwaarloosbaar zijn.

Ik beschrijf in mijn boek een voorbeeld van een meisje van 10 jaar dat onbehandelbare epilepsie had. Ze hadden haar rechter hersenhelft verwijderd. Ze leefde verder met één (linker) hersenhelft. Binnen een jaar kon ze weer praten en lopen. Ze spreekt nu twee talen. Die ene hersenhelft heeft de functie van de andere hersenhelft overgenomen. Kennelijk ligt in de hersenen niks vast, de hersens kunnen zich aanpassen. Dus als er verandering is in je bewustzijn, verandert je brein ook qua functie. Mensen die lang mediteren, hebben een andere hersenfunctie dan jij en ik. De hersenen veranderen als je zelf in je bewustzijn verandert. 'Mind over matter' - De geest boven de stof. Dat is ook de essentie van het ritueel in de vrijmetselarij. Toch? De materie, de stof is niet de oorzaak van het bewustzijn. De vorm van de stof is een gevolg van de inhoud en de activiteit van ons bewustzijn."

2. Wij zijn een machine...

Ja, dat is wat Dick Swaab zegt. Net zoals filosoof René Descartes dat zei over dieren. Machientjes zonder ziel. Iedereen die dieren heeft - poes, hond of paard - weet dat dat niet waar is. Misschien is hun groepsbewustzijn sterker dan hun individuele bewustzijn, maar ook dieren kun je als persoonlijkheden herkennen. Het zijn geen machines. Wij zijn geen machines. Een machine draait

volgens bepaalde ingestelde activiteiten. Een horloge gaat niet plotseling iets anders doen dan alleen de tijd aangeven. Als je de motor start van de auto gaat de auto rijden. Natuurlijk hebben wij mensen ook wel vaste structuren in ons mechaniekje, maar het is maar een onderdeel van wie we zijn. Als je het functioneren van je lichaam bekijkt, is dat een hele boel fysiologie. Maar we zijn veel meer dan onze organen. Mensen met een bijna-doodervaring traden uit hun lichaam en hadden controleerbare waarnemingen over hun reanimatie, ze zagen zichzelf liggen in een ziekenhuisbed. En buiten dat lichaam voelden ze zich volledig vrij en konden helder nadenken door hun emoties heen. Een BDE'er zei eens: 'Ik kan zonder mijn lichaam, maar m'n lichaam kan blijkbaar niet zonder mij'.

'Mensen die lang mediteren, hebben een andere hersenfunctie dan jij en ik'

3. Wij zijn een hallucinatie...

De huidige hersenwetenschappers kunnen de laatste 10 jaar de meest mooie onderzoeken doen van de hersenen. MRI-scans, isotopenonderzoek, PAT-scans, EEG's... Bij dit soort onderzoeken meet je activiteit. Als een mens denkt of voelt, worden bepaalde centra actief, de bloedstroom neemt toe. Dus activiteiten in bepaalde celgroepen nemen toe. Je kunt zelfs correlaties meten tussen wat je denkt en voelt en wat er in de hersenen meetbaar is. Maar wat we niet kunnen meten is die inhoud van gedachten en gevoelens. Dus de inhoud van die gedachten, gevoelens en hallucinaties kunnen we niet zijn. Daar schiet wetenschap tekort.

4. Wij zijn ons bewustzijn...

We hebben een lichaam, maar we zijn bewustzijn. Want zonder een lichaam hebben we nog steeds bewuste ervaringen, zijn we nog steeds bewuste wezens. Wij zijn bewustzijn. De essentie van wie we zijn is er nog steeds als ons lichaam niet meer

de kracht van de rite:

JE BESTEMMING'

functioneert. Bewustzijn is altijd alom eindeloos aanwezig. Vandaar de titel van mijn boek 'Eindeloos bewustzijn'. Bewustzijn is non-lokaal. Er zijn goede redenen om aan te nemen dat ons bewustzijn niet altijd samenvalt met het functioneren van onze hersenen: het kan ook los van ons lichaam ervaren worden. Waarom en waaruit het bewustzijn is ontstaan zal altijd een mysterie blijven, omdat het antwoord op deze vraag niet kenbaar is. Bewustzijn is niet zichtbaar, niet tastbaar, niet waarneembaar, niet meetbaar en niet aantoonbaar. Toch is het bewustzijn datgene waarmee elke levend wezen zijn bestaan inhoud en vorm geeft. Zonder bewustzijn is er geen levend

lichaam. Zonder bewustzijn is er geen waarneming, geen denken, geen voelen, geen kennis, geen geheugen.

5. Wij zijn het leven...

Dat hangt ervan af hoe je 'leven' definieert. Leven is een biologisch principe. Dat houdt in dat elk levend wezen - of dat nu een microbe is of een mens - te maken heeft met metabolisme, met het mechanisme van reproductie, met het verrichten van activiteiten, met het reageren op de omgeving... Tegelijkertijd moet je daarbij zeggen dat deze dingen horen bij het fysieke aspect van onze aanwezigheid hier op aarde. Ons bewustzijn -

de essentie van wie we zijn – is onafhankelijk van dat fysieke aspect. Dus eigenlijk kan ik niet anders dan concluderen dat we niet ons leven zijn. We ervaren tijdens het leven ons bewustzijn in ons lichaam. Maar we zijn er niet van afhankelijk, blijkbaar.

6. Wij zijn een antenne...

Nee, we hebben een antenne. Ons lichaam heeft een antenne. Het brein heeft een interfacefunctie; het is een contactmogelijkheid via ons lichaam met dat bewustzijn. Ik vergelijk het met een televisieprogramma. De televisiecamera zet beeld en geluid om in elektromagnetische informatiegolven en het televisietoestel zet de elektromagnetische informatie weer om in beeld en geluid. Maar dat televisietoestel produceert niet dat programma. Kijk naar je computer... We hebben 1 miljard websites die we overal ter wereld kunnen ontvangen. De computer produceert die websites niet, maar ontvangt ze. Dat geldt ook voor de mobiele telefoon.

‘De essentie van wie we uiteindelijk zijn is dat we het licht zijn’

Op dit moment gaan hier in deze ruimte vijfhonderdduizend telefoongesprekken door ons heen. Zo is ook de stem niet het product van de telefoon. Het apparaat ontvangt, heeft een interfacefunctie. Zo ook ons brein. Het neemt bewustzijn waar met de interface-functie die het heeft, maar is niet de producent van bewustzijn.

18 JAARGANG 66, NUMMER 7, 2012.

7. We zijn God...

We zijn het allerhoogste bewustzijn waar je in kunt zijn – het wezen van licht, absolute onvoorwaardelijke liefde, absolute kennis en wijsheid. Je krijgt antwoord op elke vraag, voordat je hem hebt gesteld. Mensen zijn geneigd om dat God te noemen. Maar de essentie gaat voorbij aan ons begrippenkader. Ik ken een vrouw die vertelde dat ze in het licht was, er waren tal van lichtwezens en overleden dierbaren aanwezig. Ik vroeg haar of dat licht God was. Toen zei ze: ‘ons licht is de adem van de Eeuwige’. Liefde in bewustzijn. Wijsheid en kracht die leiden tot schoonheid. De één noemt het God, de ander zal het liever hebben over de Opperbouwmeester des Heelals, Hindoes noemen het Brahman. Alleen voor de materialisten bestaat God niet. De materialistische wetenschap heeft moeite met God. Ga eens uit van de veronderstelling dat God zoets is als stilte of leegte. Stilte en leegte kun je niet meten, God kun je niet meten. Dus God bestaat niet. Ach, we proberen iets te benoemen waarvoor geen woorden zijn.

8. We zijn dat licht...

Ja, de essentie van wie we uiteindelijk zijn is dat we het licht zijn. ‘Gij zijt het licht der wereld. Gij zijt het zout der aarde’. Je hoeft een BDE'er niet uit te leggen wat deze teksten betekenen. Normalerweise hebben we vaak geen toegang tot deze lichtpotentie. De Bhagavad Gita is er duidelijk over... ‘Jouw licht,’ zegt Krishna tegen Arjuna, ‘is zelfs mooier dan mijn goddelijke licht’. In vrijwel alle culturen en religies hebben mensen ervaringen met dat licht. Juist die volken en culturen die dicht bij de essentie van de natuur zijn gebleven, weten dat dat licht onze tijdelijke aanwezigheid hier en nu overstijgt. De verbondenheid met de natuur, met de voorouders,

de mogelijkheid dwars door tijd en ruimte te communiceren, zoals de Aboriginals laten zien... We zijn het in het Westen kwijtgeraakt. Maar deze kennis en inzichten komen dankzij het onderzoek naar de bijna-doodervaring weer terug.

9. Wij zijn dat Ene...

In dat hoge niveau van bewustzijn kunnen we weten dat we één zijn met alles, dat we dat Ene zijn. In de fysieke wereld kennen we de subject-object-tegenstellingen. Vanuit bewustzijn weten we dat alles subject is, alles één is, alles samenhangt, alles met elkaar is verbonden. Alle religies van de wereld hebben het over die ene werkelijkheid. Vroeger hadden we daar tal van namen voor. Mystieke ervaringen... Religieuze ervaringen... Verlichtende ervaringen... De ziel gelooft niet in het bestaan van die ene wereld achter de zichtbare wereld. De ziel wéét van die ene dimensie. Bewustzijn is dat Ene waar tijd en afstand geen rol spelen, waar verleden en toekomst geschouwd kunnen worden, waar men zichzelf compleet voelt en geheeld weet, en waar oneindige kennis en onvoorwaardelijke liefde ervaren wordt.

‘De rite kan je helpen te ontdekken welke plaats wij hebben in het universum’

10. Wij zijn de mens...

Ja, wij zijn allereerst mens. Maar de vraag is wíe wij zijn als mens. De rite kan je helpen te ontdekken welke plaats wij hebben in het universum. Waarom we hier zijn, moet ieder voor zichzelf ontdekken. De rite helpt je door het innerlijke proces heen naar

je bestemming. We krijgen door de rite de mogelijkheid inzicht te vergaren in wie wij zijn. En wat de rol van bewustzijn is in het universum. En waartoe dient dit alles? Om tot het besef te komen dat we de wereld kunnen veranderen, als we ons eigen bewustzijn veranderen. Het uitputten van de aarde, het gebrek aan kansen voor de minderbedeelden... We kunnen het veranderen. We kunnen door het veranderen van ons bewustzijn een totaal andere wereld creëren. Daarom! 🇳🇱

Eind 2007 verschijnt het boek ‘Eindeloos bewustzijn’ van arts en cardioloog Pim van Lommel. In het boek beschrijft hij dat de bijna-doodervaring een authentieke ervaring is, die niet te herleiden is tot fantasie, psychose of zuurstoftekort. Volgens de cardioloog verandert een BDE mensen blijvend. ‘De BDE is zowel een existentiële crisis als een indringende levensles’. Van Lommel is niet zo content met het feit dat genoemde ervaringen BDE's worden genoemd: “In 1975 is de term ‘Near Death Experience’ voor het eerst gebruikt door de Amerikaanse psychiater Raymond Moody. In het Nederlands is die term vertaald in BDE. Ik zou zelf de voorkeur hebben gehad voor ‘Nabij de Doodervaring’. De dood is namelijk een heel lastig begrip. De mensen om wie het gaat zijn wel in de buurt van de dood geweest, nabij de dood, maar niet bijna-dood. Die ervaringen waarover we het hebben zijn de hele mensgeschiedenis al bekend. Dan heet het ‘verlichtende ervaring’ of ‘mystieke ervaring’, ‘eenheidservaring’. Maar hoe dan ook, het fenomeen BDE kan helpen een nieuw licht te schenken op de vraag wie we eigenlijk zijn.”

Vrijmetselaren en rituelen, 2

'RITUELEN ZIJN NOG STEEDS ONDERDEEL VAN HET LEVEN'

'Rituelen zijn belangrijk in het leven... Voor zowel vrijmetselaren als voor ieder van zijn medeburgers', schrijft grootmeester Willem Meijer in zijn voorwoord op pagina 3 van deze uitgave. Hoe denken vrijmetselaren daarover? Hoe belangrijk vinden zij zelf rituelen? En welke rituelen hanteren zij in hun dagelijks leven? In dit vierluik laten vier vrijmetselaren hun gedachten de vrije loop. René Fouraschen, lid van de loge 'Wolfgang Amadeus Mozart' in Hilversum en ondernemer van beroep, geeft als tweede zijn visie.

Onder redactie van Ed Worm – Foto's: Paul Mellaart.

Rituelen maken van oudsher deel uit van het leven. Zo ook in de vrijmetselarij.

Als ik met geïnteresseerden spreek over de vrijmetselarij, krijg ik vaak te horen dat ze een filosofische gedachtenwisseling zoals die in de vrijmetselaarsloges plaatsvinden, op zich best interessant vindt. Ze melden echter meteen daarna weinig met symbolen en zeker niets met rituelen te hebben. Naar mijn mening komt dit door de associatie van rituelen met het geloof en de Kerk. Rituelen worden gezien als iets wat ver van de huidige maatschappij af staat, iets wat van vroeger is en geen enkel nut meer heeft.

Ik vertel dan dat wijzelf, buiten de Kerk om, elke dag veel rituelen hanteren. Iets wat een vast onderdeel van ons dagelijks leven is en zeker niet als iets overbodigs of ouderwets wordt gezien. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan het op dezelfde manier begroeten van een ander zoals 'goedemorgen', 'prettig weekend' en 'fijne vakantie'.

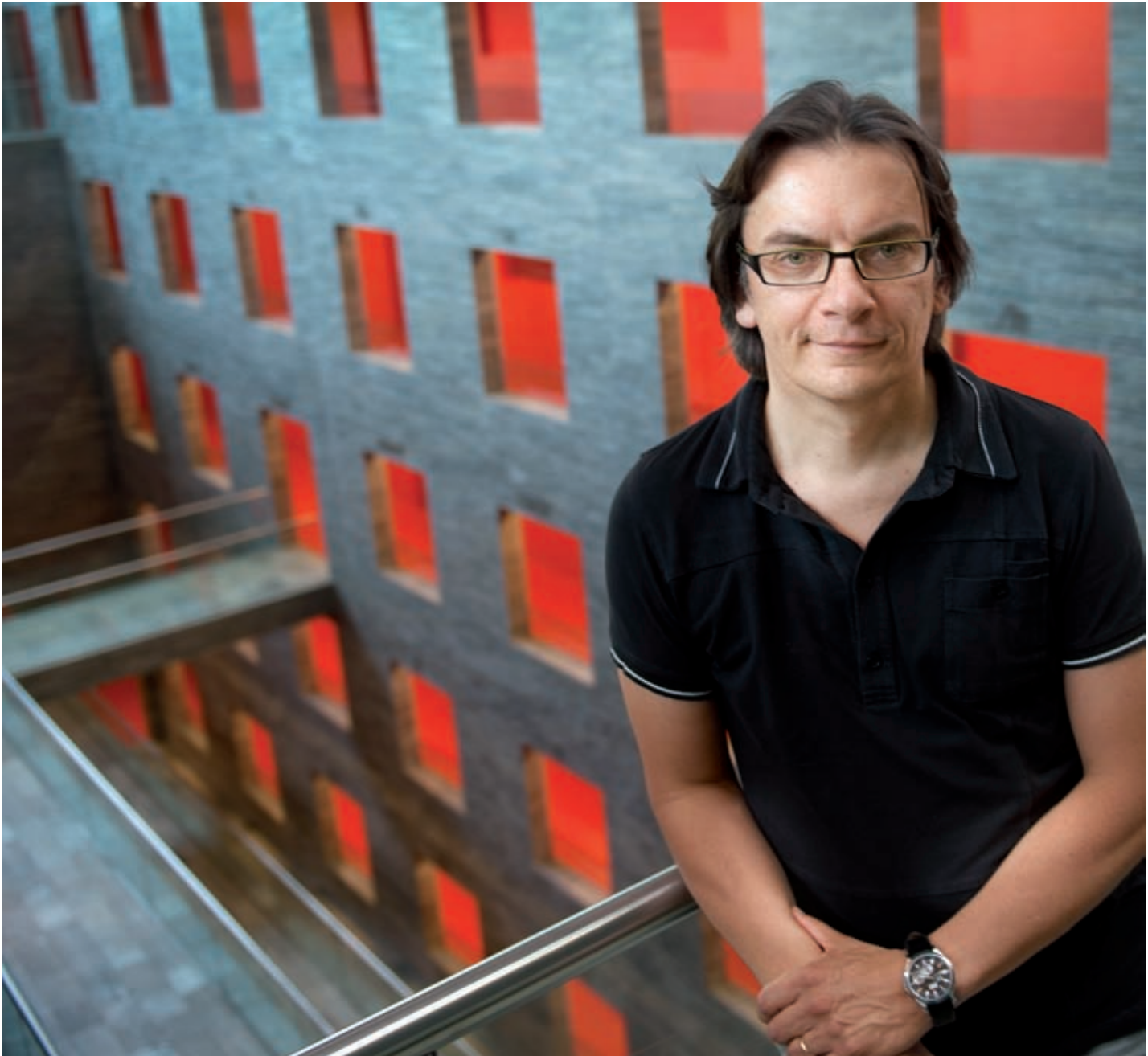
Het vieren van een geboorte, de verjaardag en al helemaal het behalen van de 50-jarige leeftijd... Het halen van een diploma en het daarbij behorende feest van het afsluiten van

een schoolperiode... Het zijn allemaal handelingen die horen bij bepaalde gebeurtenissen. Om nog maar niet eens over Sinterklaas te spreken met de bijbehorende pakjesavond, inclusief surprises en rijmpjes.

"Ook in het zakelijk verkeer is er sprake van rituelen. Neem bijvoorbeeld een vergadering, die altijd onder leiding staat van een voorzitter en meestal met iemand die de notulen maakt. De volgorde is redelijk vast, te weten opening, vaststellen van de agenda, doornemen vorige notulen enzovoorts, tot de vaste rondvraag aan toe. Maar ook bepaalde vaste handelingen zoals het overhandigen van een visitekaartje aan een nieuw contact. Ook komen we rituelen tegen in hoe we eruit zien, hoe we ons kleden. Als ik voor mijn werk een afspraak heb met een directeur van een financiële instelling en serieus genomen wil worden, moet ik een kostuum aan, liefst met stropdas. Heb ik daarentegen een afspraak met een directeur van een bedrijf op het MediaPark dan moet ik toch zeker in spijkerbroek en vrijetijdskleding opdraven, anders neemt hij mij niet serieus."

'Hamvraag is natuurlijk, waarom hebben wij rituelen en waarom blijven we ze steeds opnieuw opvoeren?'

Daarnaast zijn er binnen bedrijven rituelen als de beoordelingsgesprekken, bedrijfsuitjes, de vrijdagmiddagborrel of het afscheid van een medewerker enzovoorts. Alles verloopt volgens een min of meer vast patroon. Iedereen verwacht ook dat dit zo gebeurt en voelt zich er goed bij. Sterker nog, als dit ritueel wordt overgeslagen volgt er veel kritiek en ontstaat er een negatieve sfeer. Kortom, rituelen zijn nog steeds een

onderdeel van het dagelijks leven, zowel in werk als in privé. Maar de hamvraag is natuurlijk, waarom hebben wij rituelen en waarom blijven we ze steeds opnieuw opvoeren? Ik denk dat het is omdat wij hiermee aangeven of bevestigen dat wij bij een bepaalde groep horen. Dat kan zijn je gezin, familie, vereniging of bedrijf. Het is een manier om te benadrukken dat we nader tot elkaar staan dan tot andere groepen; het brengt iets van vertrouwen en geborgenheid. Door dit telkens te bevestigen met rituelen ontstaat er ook iets bijzonders, iets wat niet makkelijk in woorden is uit te drukken. Een extra dimensie die je zou kunnen omschrijven als 'een hechte band'. Meer dan de som der delen. Je samen één voelen. Zakelijk zeggen we 'teambuilding, je stijgt boven de groep uit.'

Ik denk dat dit gevoel en daarmee de rituelen teruggaan naar de tijd dat er nog geen woord en schrift was. Het is een manier aan elkaar duidelijk te maken dat je bij elkaar hoort, elkaar beschermt, elkaar geborgenheid biedt. Het zit dan ook diep in onze genen. Vandaar ook dat rituelen voor mij een belangrijk onderdeel zijn van de vrijmetselarij. Het was voor mij een unieke ervaring om een eeuwenoud inwijdingsritueel te ondergaan, bij een voor mij op dat moment onbekende groep mensen die

daarna als een familie voor je zijn. Dit wordt echt veroorzaakt door het feit dat je een bijzonder ritueel hebt meegemaakt wat zij ook allemaal hebben meegemaakt. Dat scheidt een spirituele band.

Nooit heb ik ergens in onze maatschappij meegemaakt dat volslagen onbekende personen mij zo warm en open tegemoettraden. Daarnaast geeft het ook een vorm van bescherming en van vertrouwelijkheid. Ook dit aspect komt goed van pas binnen de vrijmetselarij. Tussen je broeders kan je gerust je persoonlijke ervaringen delen maar ook je dilemma's of zoektocht. Het zal nooit tegen je gebruikt worden of aan anderen worden doorverteld. Ook dit is iets wat je afspreekt maar beter nog, wat door de gemeenschappelijke band die je creëert door de rituelen een vanzelfsprekendheid is. Vandaar ook dat rituelen, maar ook symbolen, een onlosmakelijk onderdeel uitmaken van de vrijmetselarij. Ze voegen een extra dimensie toe die noodzakelijk is om met anderen aan jezelf te werken en een beter mens te worden.

*René Fouraschen,
Loge 'Wolfgang Amadeus Mozart', Hilversum.*

Brabantse troubadour Gerard van Maasakkers: 'IN HET RITUEEL VOEL IK

Met broers die Chris, Jan en Peer heten vindt hij zijn voornaam eigenlijk een lettergreep te lang. "Een naam van één lettergreep, dat danst net wat lekkerder!" Toch is hij niet van plan om zijn voornaam te veranderen. Z'n achternaam trouwens ook niet, al zou hij wel een betere artiestennaam kunnen bedenken. Maar het is nu z'n handelsmerk geworden.

Een indringend gesprek met de Brabantse troubadour Gerard van Maasakkers.

Tekst: Rinus van Warven – Foto's: Paul Mellaart.

Toch snapt troubadour Gerard van Maasakkers wel dat mensen iets aan hun naam doen om het 'lekker te laten bekken'. Zoiets als Rutger Kopland in plaats van Rudy van den Hoofdakker. "Maar ik laat het mooi zo. Ik heb er lang genoeg voor geknokt om te worden wie ik ben. De zoektocht zal nog wel even doorgaan, maar ik kan inmiddels zeggen dat ik blij ben met wie ik ben. Althans, ik loop in de goede richting. Als ik om me heen kijk denk ik dat veel mensen er niet aan toe komen zich die vraag te stellen. Ben ik wie ik wil zijn? Ben ik wie ik ben? 'Wordt wie Gij werkelijk zijt'. Dat was de opdracht van het Orakel van Delphi. Tamelijk confronterend, dat wel. Maar ik ken ook wel mensen die met een jaloersmakend gemak uitstralen wie ze zijn. Ik ken er niet zoveel. Je kunt ook niet ontleden wat het is. Maar ik trek me er wel aan op."

Jaren '50-dorp

Waarom moest troubadour Gerard er zo z'n best voor doen om te worden wie hij is? "Omdat hij uit een besloten, veilig en keurig middenstandsmilieu uit een jaren-vijftig-dorp in katholiek Brabant komt. "Het woord 'middenstand' betekent voor mij: we zaten overal midden tussen in. Wij moesten tegen alle soorten mensen vriendelijk zijn. We konden klanten hebben onder de arbeiders, maar ook onder het chic. Maar daar heb ik wel veel van geleerd. Het maakt niet uit wie de mensen zijn, wat ze zijn, waar ze vandaan komen en wat voor kansen ze hebben gehad in het leven. Het enige wat ik voor mezelf wist was dat je moest worstelen om dichterbij te komen bij wat je wilde zijn. Niet de keurige middenstandszoon, maar de 'kunstenaar' die werd wat hij wilde zijn."

Glimp

En dat is wat Gerard van Maasakkers wilde zijn, een kunstenaar? "Ja. Bij ons in het dorp was er een kunstschilder. Hij woonde aan de rand van het dorp. Ik vond het een voorrecht bij die mensen over de vloer te mogen komen. Eén van zijn zoons zat bij mij in de klas. Dat vond ik heel spannend. Ik vond andere werelden sowieso heel spannend. Ik mocht in november - als we een varken hadden geslacht - het beste vlees naar de pastoor brengen. Dan kwam ik in een andere wereld. Een glimp opvangen van die andere wereld die niet de mijne was. Het kwam niet eens in me op hoe belachelijk het was dat het beste vlees naar de pastoor ging."

Braaf

Heeft Gerard van Maasakkers iets gehad met spiritualiteit, religie en dat soort dingen? "Ja. Alles waarmee ik in aanraking kwam wat buiten dat keurige vakje viel, heb ik via de kerk. Ik heb daar het gevoel ontwikkeld voor mystiek, rituelen, theater, kunst, schoonheid in het algemeen. Ik ben er door de kerk ontvankelijk voor geworden. Daar heb ik ook mijn belangstelling voor het spirituele ontwikkeld. Ik heb uiteindelijk een jaar op het seminarie gezeten. Mijn oom, die priester was, gaf er les. Ik kon volgens een beroepskeuzetest het gymnasium halen. Het was een grote eer voor een katholiek gezin om een priesterzoon te hebben. Ze hadden bedacht dat ik dat misschien wel zou zijn. Maar ik ben er zelf niks mee opgeschoten. Tot ik er vanaf moest. Maar de rituelen vond ik erg mooi. En het zingen... Vooral het zingen! Ik ben daar voor het eerst met een bandje begonnen. Braaf... Liedjes van de Blue Diamonds... Er was iemand die een gitaar had, dat was een openbaring voor mij. Voor de rest heb ik er niets geleerd. Nou ja, niks... Een paar Latijnse woorden waarvan ik nog steeds plezier heb."

'En voor uw volgelingen, lieven Heer,
dat ze verzachten, ooit, op een keer'

Hedde efkes?

Moest Gerard van Maasakkers zich er echt aan ontworstelen of is dat op een gegeven moment geleidelijk gegaan? "De katholieke kerk? Daaraan heb ik me niet hoeven te ontworstelen. Op een gegeven moment heb ik gewoon geconstateerd waar dat om draait, dat me dat niks meer zegt. Ik heb geen gevoel voor een hiernamaals. Ik heb geen gevoel voor een hemel. Wat dat betreft ben ik zeer humanistisch ingesteld. Het hier en nu. Met mensen moeten wij het maken. Dat moet je zo goed mogelijk doen. Ik heb nog steeds veel met die katholieke achtergrond, alleen ik voel het niet meer. Ik heb daarover ook een liedje gemaakt. 'Hedde efkes, lieven Heer? Heb je even?' Ik richt me daarin rechtstreeks tot onze lieve Heer en ik zeg tegen 'm dat ik het niet meer voel. En dat dat ook nog eens een keer komt door al het grondpersoneel dat zo streng in de leer is. In hun woordenschat ontbreekt het woord 'liefde'. Maar ik zeg in dat

ME VEILIG!

liedje ook dat ik nog wel eens een kaarsje opsteek voor hen die mij lief zijn, als ik in het buitenland in een kerk kom. 'En voor uw volgelingen, lieven Heer, dat ze verzachten, ooit, op een keer'. Iemand die uitzichtloos lijdt, om euthanasie vraagt en de uitvaart mag vervolgens niet in de kerk gehouden worden. Een homo die de hostie niet kreeg. Dit soort dingen willen er bij mij niet in."

Plannen

Heeft Gerard van Maasakkers iets met rituelen? "Ongemerkt wel, denk ik. Op de dag dat ik naar het theater ga om het programma te spelen, staat heel die dag in het teken van dat wat ik ga doen. Van 's morgens vroeg tot het moment dat ik het podium op stap om te gaan spelen, staat in het teken van een rituele voorbereiding. Ik kook voor mijn muzikanten. Bedenken wat we gaan eten... Boodschappen doen. De bereiding. En dan de voeding in de boxen doen. Borden, schalen, flessen,

salades, alles moet perfect geregeld zijn. En dan mijn CD-koffer klaarmaken, want na de voorstelling worden er CD's verkocht. Vervolgens plannen hoe lang ik erover rijd. ik heb er een ongelooflijke hekel aan om me te moeten haasten. In de auto doe ik al stemoefeningen en langzaam kom ik in de sfeer."

'We moeten echt een moment hebben met z'n allen dat we rond de tafel zitten'

Ontroerd

"Ik hecht eraan om te werken met mensen die me lief zijn. Ik kan alleen werken met mensen met wie ik iets heb. Al mijn drie muzikanten en al mijn twee technici zijn mensen waar ik van houd. Het is elke keer weer fijn om ze te zien. Ik heb deze club nu een jaar. Als we de soundcheck hebben gedaan, dan

gaan we met z'n allen eten. Dan kijk ik rond en komt er een voldaan gevoel over me. Dan kan ik er ontroerd door raken als we zo met z'n allen bij elkaar zitten. Er wordt soms wat geflauwekuld natuurlijk, er wordt wat serieus gekletst als het nodig is. En ik... ik ben onderdeel van die club."

'Ik ben bezig om onder woorden te brengen wat me bezighoudt'

Veilig

Wat is volgens Van Maasakkers de waarde van een vastomlijnd patroon, van een vast ritueel in zo'n dagelijkse ontmoeting? "Je werkt naar de voorstelling toe. Een half uur voordat het begint trek ik me terug in m'n kleedkamer en doe ik m'n tai chi-oefeningen, ik kleed me om, doe nog wat stemoefeningen en ik concentreer me op mezelf. Ik zie iedereen keurig in pak in de coulissen, de technici zitten al, de zaal loopt vol. We pakken elkaar nog effe vast en dan gaan we ervoor. Heerlijk! Dan voel ik me veilig, dan voel ik me onderdeel van... Dan voel ik me... Dat is eigenlijk het mooiste van dit vak, als ik dit zo mag noemen. Met z'n allen iets prachtigs neerzetten. Ik realiseer me heel goed dat ik die rituelen ook een beetje

opleg; we moeten echt een moment hebben met z'n allen dat we rond de tafel zitten. Dan hoeven we het nergens over te hebben. Maar dat ik mijn salades op tafel kan zetten en samen eten, dat is soms nóg mooier dan de voorstelling."

Armoedig

In het Brabants kan iemand heel dicht bij de essentie komen van wat hij/zij wil zeggen. Is het Nederlands voor de poëet en de kunstenaar wat dat betreft een onveilige taal? "Ik zou het woord onveilig niet gebruiken, maar het heeft zoveel valkuilen. De woorden 'Ik hou van jou' vormen zo'n valkuil. Het zinnetje is een doodoener van heb ik jou daar. In het Brabantse hebben we er dan ook geen woorden voor. Dus sta ik voor de uitdaging om het tussen de regels door dan maar te verklanken. En je kunt je afvragen wie van beide, het Brabants of het Nederlands' armoediger is in haar taaluiting. Hoe het ook zij, ik ben blij dat ik mijn eigen taalmogelijkheden heb."

Ontdekken

Is Gerard van Maasakkers niet bang dat hij nog eens concessies moet doen aan zijn taalgevoeligheid? "Nee, daar ben ik zelf bij. Ik heb wel de neiging bij mijn nieuwe CD's steeds persoonlijker te worden. Om over dingen te zingen die me in het leven overkomen. Ik vraag me dan wel eens af

of het publiek het wel blijft pikken. 'Als ik maar niet te ver ben gegaan...' Ook met m'n laatste CD, 'Lijflied'. Ik weet dat er mensen zijn die het liefste hebben dat ik alleen maar de liedjes van m'n eerste elpee zing. Pas nog gedaan. Daar kwam 2.500 man op af. Maar ik moet door. Ik moet blijven ontdekken. Bij die ontdekkingstocht hoort wel eens dat ik dingen onder woorden moet brengen die... Laat ik het anders zeggen, er zullen mensen zijn die het vroeger gezelliger vonden wat ik zong. Maar ik ben hier niet alleen om iets gezelligs te maken. Ik ben bezig om onder woorden te brengen wat me bezig houdt. Maar als ik dan weer hoor dat mensen me vertellen dat het net is alsof ik hun leven verklank, weet ik dat ik op de goede weg ben."

Balans

"Alles draait om communicatie. Pas op het moment dat er iets gebeurt met het publiek, gebeurt er ook iets met mij. Dan worden we boven ons dagelijks geneuzel uitgetild. Soms voel je dat het gonst in de zaal. Dan komen we van het podium af en is het: 'yes!'. Niemand kan benoemen wat dat is. Maar op zo'n moment valt alles op z'n plek."

"En als je die goede balans vindt, tussen licht en zwaarder, tussen licht en donker, dan ben je goed bezig. En als het publiek dat ook voelt, dan ben je met z'n allen iets heel moois

aan het maken. Dan heb je met z'n allen een unieke avond. Als het publiek de hakken in het zand zet, dan gebeurt er niks. Dan kan ik nog zo m'n best doen, dan gebeurt er niks."

'Ik hecht eraan om te werken met mensen die me lief zijn. Ik kan alleen werken met mensen met wie ik iets heb'

Palet

En als je ze daarmee één keer te pakken hebt – en dan kan het gaan over liefde of de wolkjes en de plantjes – dan mag het daarnaast toch ook gaan over dood, euthanasie, pijn en verdriet? Gerard van Maasakkers tot slot: "Ook de ogenschijnlijk lichte liedjes hebben een diepere laag. Maar die ligt er niet dicht bovenop. Die zit ergens verstopt. Maar dat wil niet zeggen dat de diepgang aan mensen voorbijgaat. De verpakking hoeft niet zwaar te zijn. Als de kleuren samen maar een palet vormen. Muzikaal moet je uit tal van vaatjes tappen. Ik weet niet hoe ik zou zijn als ik in Noorwegen zou wonen en het pas 's zomers licht zou zijn. Ik heb liever dat het is zoals nu. Elke dag van alles wat." 📺

Vrijmetselaren en rituelen, 3

'TROUWEN MAG WEER!'

'Rituelen zijn belangrijk in het leven... Voor zowel vrijmetselaren als voor ieder van zijn medeburgers', schrijft grootmeester Willem Meijer in zijn voorwoord op pagina 3 van deze uitgave. Hoe denken vrijmetselaren daarover? Hoe belangrijk vinden zij zelf rituelen? En welke rituelen hanteren zij in hun dagelijks leven? In dit vierluik laten vier vrijmetselaren hun gedachten de vrije loop. Als derde aan het woord Jac Bouré, lid van de loge 'L'Union Provinciale' in Groningen. Hij is HBO-docent van beroep, eerder maritiem verzekeraar, en treedt regelmatig op als Buitengewoon Ambtenaar Burgerlijke Stand.

Onder redactie van Ed Worm – Foto's: Paul Mellaart.

In de zestiger en zeventiger jaren werden huwelijksrituelen beschouwd als achterhaald. Maar de koele nuchterheid en zakelijkheid van de zeventiger en tachtiger jaren in de gemeentelijke trouwzalen is verdwenen. De romantiek is er vaak letterlijk teruggebracht en ook in de vele, door gemeenten, toegewezen locaties. Grijs vloerbedekkingen zijn nu onder andere vervangen door met rode rozen geweven tapijt. Zo is er een sfeer die recht doet aan een belangrijke fase in een mensenleven, te weten het aangaan van een huwelijk.

Een Buitengewoon Ambtenaar van de Burgerlijke Stand (BABS) weet dat het ritueel in de huwelijksluiting helemaal terug is. Paren stellen het op prijs als daarmee in de plechtigheid rekening wordt gehouden. Vaak zonder dat zij beseffen dat het gaat om zogeheten 'overgangsrituelen'. Daarover staat geschreven: 'Rituelen zijn handelingen die regelmatig en op voorspelbare wijze herhaald worden en die orde scheppen in een anders willekeurig tijdsverloop. In riten en rituelen wordt veelvuldig gebruik gemaakt

van symbolen en symbolische handelingen'.

Overgangsrituelen – zoals die bij de huwelijksluiting – worden vaak gehouden rond de levenscycli die de mens ervaart. Kinderen worden geboren, ze groeien op, meisjes worden vrouwen en jongens worden mannen, paren trouwen en alle mensen sterven. Om te trouwen doet menig bruidegom een aanzoek aan zijn geliefde.

In Zuid-Frankrijk organiseert 'Thomas' zijn aanzoek met een picknick midden in een wijngaard en verbergt een ring in een meegenomen taartje. Niet helemaal ongevaarlijk als zij er een hap van neemt. In een ander aanzoekritueel, bijvoorbeeld Engeland, beklimt een paar de toren en gaat 'Robbert' achter de klok letterlijk en figuurlijk door de knieën. De klok als tijdsaspect geeft voor hem aan dat het 'tijd' is voor het aangaan van een wettelijke verbintenis.

'Overgangsrituelen – zoals die bij de huwelijksluiting – worden vaak gehouden rond de levenscycli die de mens ervaart'

Dan is vervolgens de weg naar de huwelijksluiting geopend en voert het ritueel van de huwelijksplechtigheid je mee naar de ander, naar de levenspartner. Een huwelijksinwijding heeft te maken met de nieuwe rol van de partners, het proces van het afwerpen van de 'oude' vrijgezellenstaat en het opkomen van de nieuwe rol in het huwelijk. Zo'n 'rite de passage' bestaat bij huwelijken uit drie opeenvolgende fasen: De eerste fase naar het huwelijk, is het achterlaten van de oude status; de mentale voorbereiding op wat gebeuren gaat. Een vrijgezellenfeestje voorafgaande aan de huwelijksluiting, is eigenlijk het op rituele wijze afscheid nemen en een loslaten van dat 'oude' leven. De partners worden afzonderlijk uitgenodigd en zijn dikwijls 'slachtoffer' van de vrienden die het feestje organiseren en die hem/haar met vaak ludieke rituele opdrachten vergezellen.

In de tweede fase is de persoon symbolisch zonder status,

machteloos overgeleverd aan zichzelf. Dit gegeven komt ook in de samenleving voor wanneer mensen zich door planning en gesprekken op een ritueel voorbereiden, het ritueel uitvoeren en het afsluiten, zoals bij geboorte, overlijden.

En vervolgens, in de laatste fase neemt het paar de nieuwe status aan en worden ze als het ware herboren in de nieuwe situatie, het huwelijk. De huwelijksdag wordt dan afgesloten met een feest. Natuurlijk kennen we vele rituelen. Een kenmerkend facet is de bruidssluier, daterend ver voor de jaartelling. Een Romeinse bruid droeg een vuurrode sluier. In de Romeinse mythologie is vuur een vernietigende kracht. Dus was de sluier bedoeld als een afweermiddel tegen boze geesten die geluk in de weg zouden staan. Christenen introduceerden de witte sluier omdat de rode kleur te heidens zou zijn. Een sluier heeft altijd iets mysterieus. Hij verbergt, trekt aandacht en symboliseert naast maagdelijkheid, ook vruchtbaarheid.

Trouwringen uitwisselen stamt ook uit die tijd. Zij werden al afgegeven voor het feitelijke huwelijk als een soort aflaat. Nu verzinnebeelden zij de onverbreekbaarheid van het huwelijk. Er is geen begin en er is geen einde. In de ring als symbool is de partner aanwezig.

'Vincent' wil de ringen laten aanbieden door een uil. Hij kende een valkenier die bereid was in de trouwzaal van het stadhuis de uil, met de ringen aan zijn poten, vanuit een hoek naar het paar

te laten vliegen. Na een tussenlanding op het hoofd van een der familieleden bereikte de vogel het bruidspaar. In dit ritueel is de uil symbool van wijsheid.

'Bergit' heeft altijd volgehouden slechts het 'ja-woord' te willen geven met haar blote voeten in het gras; goed geaard zijn. De bruidegom bedenkt een ritueel met een wit gelakt en met graspollen bekleed groentekistje. Vlak voor de voltrekking wordt haar dat door de bruidegom aangeboden.

De vindingrijkheid in het creëren van rituelen is vaak verbluffend. Het gaat in huwelijksrituelen over levenswijsheid. De functie en het doel van het huwelijksritueel is je mee te voeren naar de partner, en je niet weer in te pakken waarin je toch altijd al zat.

Naast het afnemen van het wettelijke verplichte ja-woord is de Buitengewoon Ambtenaar Burgerlijke Stand daarnaast ook de uitvoerder van het huwelijksritueel. Zijn of haar taak is haast letterlijk op te zoeken wat mensen verbindt. In alle gevallen gaat het om mensen die zich door middel van het huwelijkse overgangsrитуeel in liefde met elkaar verbinden. Het is een betekenisvolle markering in hun levensfase. Het begin van een leven samen, om samen te leven. Zo hebben overgangsrитуelen voor de partners betekenis. 🇳🇱

*Jac. Boéré,
Loge 'L'Union Provinciale', Groningen.*

Uitvinder Creatiespiraal over het ritueel als wensweg

'HET RITUEEL BRENGT JE

Zijn vinding stamt al uit 1989. Hij werd in korte tijd een van de meest succesvolle auteurs en sprekers van Nederland. Zijn boeken vlogen als zoete broodjes over de toonbank. En hij vermaakte honderdduizenden mensen met zijn voordrachten. Inmiddels is hij 65 jaar en lijdt al een kleine tien jaar aan de slopende ziekte van Parkinson. Maar de passie voor zijn geesteskind is er nog steeds, ook al neemt hij het de Eeuwige soms kwalijk dat hij niet alles in het leven perfect geregeld lijkt te hebben.

Een interview met drs. Marinus Knoope over de kracht van het ritueel.

Tekst: Rinus van Warven – Foto's: Paul Mellaart.

Drs. Marinus Knoope is de auteur van 'De Creatiespiraal' (1999) en van 'De Ontknooping' (2009). In 'De Creatiespiraal' beschrijft Knoope de weg die een scheppend mens op weg van wens naar werkelijkheid telkens weer doorloopt. Het tweede boek is een antwoord op de vraag hoe een mens van een negatieve in een positieve spiraal kan komen.

Kwaliteiten

Marinus Knoope heeft het in 'De Creatiespiraal' prachtig beschreven. 'Zoals fruitbomen over precies die kwaliteiten beschikken die ze in staat stellen de eigen fruitsoort te creëren, zo beschikken mensen over precies die kwaliteiten die ze nodig hebben om hun eigen wensen en verlangens te kunnen realiseren. Zoals er in de natuur een vaste route is van bloesem naar vrucht en van zaad naar oogst, zo is er ook in de natuur een welbepaalde weg van wens naar werkelijkheid.'

'Ieder heeft zo zijn eigen wensen; we kunnen ook niet van wens ruilen'

Navigatiesysteem

Het emotionele leven van de mens blijkt een ingenieus innerlijk navigatiesysteem, dat de weg wijst naar een scheppend, waardevol en vervullend leven. Knoope's navigatiesysteem lijkt dan ook op een bijzondere uitwerking van de rituele reizen over de maçonnieke vloer van licht en donker. Het gedachtegoed zoals Knoope dat verwoordt in dit boek sluit naadloos aan bij de maçonnieke visie van de Opperbouwmeester des Heelals, die ons 'leven en werk doet zien als een te voltooiën bouwwerk'. Drs. Marinus Knoope: "De Opperbouwmeester is de Creator. Wij bouwen daarop door. De mens is een schepper met een kleine s. Daarin onderscheidt hij zich van het konijn. Wij spelen een rol in het scheppen als wij onze zintuigen gebruiken om naar binnen, in onze fantasie iets te scheppen."

Fantaseren

Knoope zegt de Creatiespiraal niet zelf 'gemaakt' te hebben: "Ik heb de spiraal in kaart gebracht. Ik heb de structuur van onze

innerlijke wensen ontdekt. En die structuur lijkt waar te zijn. Het is geen methodiek."

De spiraal beschrijft hoe een scheppend mens scheidt. "Mensen treffen in zichzelf tal van wensen aan", aldus Knoope. "Deze wensen dringen erop aan dat jij ze realiseert. Wees daarin een architect. Fantaseer over het beeld wat er in je wens verschijnt en fantaseer erover. Ga achter je wens staan en de kans is groot dat die gerealiseerd gaat worden. Als je het hele proces nauwkeurig doorloopt dan wordt de realisatie van de wens bijna onvermijdelijk."

Opborrelen

"Het is heel geheimzinnig waar je wens vandaan komt", aldus coach Knoope. "Je wenst iets. Je wenst een land te ontdekken. Je wenst een boek te schrijven. Je wenst een huis te bouwen. Je wenst een familie te creëren, te scheppen. De één wenst een planeet te ontdekken, een ander wil z'n ouders goed verzorgen. Iedereen wenst wat anders. Je weet niet waar je wens vandaan komt, maar als die opborrelt is dat het meest goddelijke moment in je leven. Je vindt de wens die bij jou past. Ieder heeft zo zijn eigen wensen. We kunnen ook niet van wens ruilen. Je moet er toch niet aan denken dat je met mijn wens verder zou moeten?"

KvK

"Als iemand naar de Kamer van Koophandel gaat met het idee dat er een gat in de markt is, omdat er een schoenenwinkel in het dorp mist, raad ik hem af om die schoenenwinkel te beginnen." Knoope is er duidelijk over: "Je zult maar een schoenenwinkel moeten beginnen omdat het een gat in de markt is. Behalve als het zijn passie is? Dan moet hij het ook doen. Je passie is iets wat je moet volgen. In de moslimcultuur is het volgen van je passie de opdracht die je van Allah gekregen hebt, dat is je leidende principe in je leven. Wij hebben de neiging om onze passie een beetje egocentrisch te formuleren. Zij formuleren ze een beetje socialer."

Kwetsbaar

"Als je naar buiten komt met wat je wenst kunnen er twee dingen gebeuren. Je omgeving kan zeggen 'joh, hou op, houd je een beetje gedeisd, wees reëel, dat gaat helemaal niet, dat

BIJ DE ZIN VAN HET ZIJN'

kun jij niet'. Of je omgeving zegt 'goh, wat leuk, moet je doen'. En die gaat je stimuleren. Maar we zouden ons moeten realiseren dat de bloesem in de appelboom heel kwetsbaar is. Een kind dat voor het eerst met z'n wensen naar buiten komt, is uiterst kwetsbaar. Die bedenkt iets moois en dan zegt die onderwijzer 'nou, ik weet niet hoor'. Dan is het kind van 10 jaar z'n wens kwijt. Eén kleine, maar negatieve opmerking is voldoende om voor jaren schade aan te richten."

'Als we op zoek gaan naar de stilte in ons zelf, borrelt die op geheimzinnige wijze gewoon op'

Symbool

"Als een kind de illusie heeft om een tweede Johan Cruijff te worden is het de vraag wat hij eigenlijk wil. Waarom wil iemand brandweerman worden? Misschien wil hij branden blussen. Het kan ook zijn dat hij mensen wil redden. Het kan ook zijn dat hij een vrachtwagen wil besturen. Het kan ook zijn dat hij een uniform wil dragen. Het kan ook zijn dat hij pyromaan is en graag vuur ziet. Het kan van alles betekenen. Johan Cruijff willen worden, kan betekenen dat je gezien wilt worden door je vader of dat je sportief je lichaam wilt ontwikkelen. Of dat je erbij wilt

horen en in een team samen wilt werken. Johan Cruijff is een symbool. Maar in jouw lichaam is het goed georganiseerd; niet alle cellen willen Johan Cruijff worden. Elke cel heeft een eigen bestemming. En juist in die verzameling van bestemmingen ligt het succes."

Paradox

Volgens Knoope is er echter wel een paradox in de schepping binnengeslopen: "We komen erachter wat onze bestemming is... Door ons te vervelen! Door in de stilte te gaan. Door naar het zinloze te gaan. Door naar de wereld te gaan waar geen zin, nut, doel en betekenis is. En daar inspiratie op te doen. Het ritueel van de meditatie brengt je in contact met de zin van het zijn, met jouw zin, met jouw wens, met jouw verlangen. Het zoeken van de zinledigheid leidt tot het ontdekken van de zin. We moeten op zoek naar de stilte in onszelf. Als we op zoek gaan naar de stilte in onszelf, borrelt die op geheimzinnige wijze gewoon op."

Instrument

"Planning kan een scheppende werking hebben. Een goed plan is dienstbaar aan je wens. Planning wordt vaak gebruikt als een instrument om mensen onder druk te zetten, om ze aan het werk te houden. Wat het zou moeten zijn is een instrument dat je helpt om van wens naar werkelijkheid te komen. Dat betekent dat je niet moet plannen om druk uit te oefenen, omdat je de meest waarschijnlijke route haalbaar maakt. Afrikanen weten hoe dat

werkt. Ik stelde een Afrikaan een keer voor een afspraak te maken op dertien april om drie uur. Hij antwoordde: Hoe kun jij nou weten dat wij elkaar dan gaan ontmoeten?"

'Wij spelen een rol in het scheppen als wij onze zintuigen gebruiken om naar binnen, in onze fantasie iets te scheppen'

Agenda

"Ik heb daarvan geleerd. Later kwam ik in een boekhandel. Ik vroeg aan de man achter de kassa of ze ook van die boekjes verkochten waarin staat wat er later gaat gebeuren. 'Meneer, doe niet zo gek, daar doen we niet aan. Die dingen bestaan niet'. Teleurgesteld liep ik verder. Ik keek nog effe rond in de winkel. En tot mij genoeg zag ik ze plotseling liggen. Ik wist wat ik fout had gedaan. Ik had tegen de man moeten zeggen dat die boekjes agenda's heten. Een agenda is toch een boek waar de toekomst in staat?"

30 JAARGANG 65, NUMMER 10, 2011.

Inspiratie

Planning heeft dus soms zelfs een verlamme werking? "Nou en of. Zeker als je verkeerd plant. We hebben de neiging om strakker te plannen dan we aan kunnen. Een planning is er niet om gehaald te worden, de planning is om te dienen." Dit zinnetje neemt het bedrijfsleven drs. Marinus Knoope niet in dank af... "Dat klopt! Planning is vaak de vervanger van creativiteit. Bij gebrek aan inspiratie doen we aan planning. Dat wil niet zeggen dat we niet moeten plannen. De planning is alleen maar een middel om bij het doel te komen. Hoe denk je te kunnen plannen om een leven lang gelukkig te zijn met iemand. Je verwacht dan de planning met het doel. Het gevolg is dat mensen vervolgens het doel opgeven als er iets misgaat in plaats van de planning."

Garage

"In de fase van beslissen, handelen en volharden moet je inmiddels weten wat je wil. De wensen komen vanzelf. Alhoewel... Dat is bij beslissen ook wel zo. Als je de poort uitrijdt en je hebt de wens dat je naar huis wilt, brengt de auto je wel naar huis. Maar het is wel handig om je doel te kennen. Je moet je einddoel kennen om in het heden te kunnen beslissen

over het heden. Als je achter de autolampen van je buurman aan blijft rijden weet je zeker waar je uitkomt, namelijk in zijn garage. Je gaat geen rondjes rijden. Je moet weten waar je heen wilt om te weten wat je in het moment moet doen. Als je goed weet wat je wilt, je ziet het helder voor ogen, en je gelooft dat het ook gaat lukken, dan zul je er ook over praten op die positieve manier, dan maak je ook je onderzoek, dan is die planning zodanig dat het op het moment het goede besluit lijkt.”

Cyclus

Drs. Marinus Knoope tot slot: “Aan het eind van het proces is het belangrijk te kunnen ontvangen. Ontvangen is een kwaliteit die veel mensen moeten leren. We hebben geleerd dat het beter is te geven dan te ontvangen. Maar wie niet kan ontvangen, komt niet bij zichzelf thuis. Vergeet ook de waardering voor jezelf niet. Vanaf het moment dat je erkent en onder ogen ziet dat je iets gecreëerd hebt en dat je daar je waardering voor uitspreekt en tevredenheid aan beleeft, dan kom je weer terug in de stilte bij jezelf, het moment waar alles opnieuw geboren wordt. En in die ontspanning is die cyclus rond. Het ritueel van de inwijding is ten einde. De leerling-grad is voltooid.” 📌

Wensen

Wat heb je nodig om je wensen te kunnen realiseren? Wel, wat je in ieder geval nodig hebt is een wens! Een eigen wens, een wens die je ergens in jezelf gevonden hebt.

Verbeelden

De volgende stap is je je wens te verbeelden. In deze fase visualiseer je je wens: in je hoofd of op de tekentafel.

Geloven

Een belangrijke stap voor je verder kan is zelf in je wens en in de haalbaarheid daarvan te geloven. Als jij er al niet in gelooft, wie dan wel?

Uiten

Het is nu tijd om je wens te uiten. Zet al je enthousiasme en geloof in je eigen wens in, en uit je wens. Hoe meer enthousiasme je hierbij inzet, hoe sterker je boodschap zal zijn.

Netwerken

De kunst in het leven is niet om alles zelf te kunnen. De kunst is jezelf te omringen met mensen die je kunnen helpen.

Plannen

Plannen speelt zich af precies op de grens tussen fantasie en realiteit. Dat wat gepland is, heeft een sterke neiging ook daadwerkelijk te gebeuren!

Beslissen

Als je de voorgaande stappen met genoeg aandacht hebt uitgevoerd dan groei je naar je beslissingen en keuzes toe.

Handelen

Het echte werk is begonnen. Je handelt, je zet alles in. Je ontdekt, gebruikt en ontwikkelt samen met je partners je eigen talenten.

Volharden

Je hebt je heel goed voorbereid maar toch blijken er in de praktijk onverwachte problemen te overwinnen. Volharden is de stap waarin je geloof op de proef wordt gesteld.

Ontvangen

Genieten van je succes vult je energie weer aan. Je gaat er beter door functioneren. Ontvang de complimenten en geef ze door.

Waarderen

Welke mensen ben je gaandeweg tegengekomen, wat heb je allemaal geleerd, hoe ben je gegroeid. Heb je nu gekregen wat je werkelijk wenste?

Ontspannen

Wie geooft en genoten heeft, kan langzaam tot rust komen. Een tijd van bezinning. In stilte verkeren in het bos, bij de open haard, in de meditatiekamer, de tempel. Je ontdekt wat jij in dit leven werkelijk wenst. De cyclus is rond.

Vrijmetselaren en rituelen, 4

'RITUELEN HADDEN EN HEBBEN ZIN!'

'Rituelen zijn belangrijk in het leven... Voor zowel vrijmetselaren als voor ieder van zijn medeburgers', schrijft grootmeester Willem Meijer in zijn voorwoord op pagina 3 van deze uitgave. Hoe denken individuele vrijmetselaren zelf daarover? Hoe belangrijk vinden zij zelf rituelen? En welke rituelen hanteren zij in hun dagelijks leven? In dit vierluik laten vier vrijmetselaren hun gedachten de vrije loop. Tot slot Jasper Zuidervliet, lid van loge 'La Compagnie Durable' in Middelburg, inmiddels gepensioneerd onderwijsbegeleider en vrijwilliger-uitvaartbegeleider.

Onder redactie van Ed Worm – Foto's: Paul Mellaart.

'Zullen we dan maar even bellen...', zegt mijn vrouw tegen me. 'Heb je het nummer?'

Ja, heb ik. Mobieltje uit mijn linkerbroekzak. 'Menu'. 'Contacten'. 'Jannie mobiel'. Gaat 3 keer over. 'Jáhaaa...', klinkt het olijk; ze heeft al gezien dat 'wij' het zijn. En gezamenlijk zetten mijn vrouw en ik een vrolijk 'Lang zal ze leven' in. Jannie is jarig en staat aan de andere kant van de lijn vast te glimlachen. 'In de gloria, in de glorie-ja!' Aan het 3 keer hieperdepiep doe ik niet meer mee; ik heb wel genoeg gedaan zo. 'Oh gut', zegt Jannie nog en dan laat ik het gemakzuchtig maar verder aan mijn vrouw over.

Is dit nu een ritueel? 'Een ritueel is een handeling waarbij een bepaalde sociale identiteit verworven of bevestigd wordt', aldus de Encyclopedie van de Antropologie. Ik noem het dus maar een ritueel, want op de vraag welke rituelen ik in mijn dagelijks leven hanteer, moet ik toch érgens mee voor de dag komen. En dat valt waarachtig niet mee. Rituelen... doen 'we' daar eigenlijk nog

aan? Of liever, doe 'ik' er nog aan?

Bij een eerste zelfinventarisatie kan ik na enige moeite alleen maar op dit 'lang zal ze leven' komen. Na enig verder piekeren kom ik nog wat ander klein grut tegen, maar aan bijna geen enkele daarvan doe ik mee. Voor mij geen 'high fives'. Ik doe niet mee aan de Oranje-gekke of de Gay Pride. Aansnijden van bruidstaarten en ronddelen van beschuiten met muisjes – in deze volgorde, met beslist een tussenliggende periode van tenminste 9 maanden – liggen al een hele tijd achter me. Een monter 'laat ik het afkloppen' met een tik-tik op de onderkant van het houten keukentafelblad, zul je van mij niet zien. Ik heb al moeite genoeg met dat malle begroetingsritueel van op elke schouder een hand, kus links, kus rechts, kus links... 'Oh, mijn bril!' Ooit heeft een onverlaat het ritueel van 2 keer, plof, uitgebreid naar 3 keer en dan zit je eraan vast, want – zegt weer een ander definitieboek – 'rituelen zijn vaste geformaliseerde handelingspatronen'.

'In mijn prachtige katholieke jeugd stond het stijf van de rituelen'

Nee... Het is magertjes met mijn rituele leven. Dat is wel anders geweest... In mijn prachtige katholieke jeugd stond het stijf van de rituelen. Bijna letterlijk. Ze waren als een keurslijf, waarin we in ons katholieke dorp allemaal pasten. Ze gaven structuur aan ons leven, op de dag, in de maand, door het jaar heen en tot in de eeuwen der eeuwen, dachten we. Het liep anders... Iemand of iets heeft de stop eruit getrokken en die hele kleurige - en wat mij betreft toch verrijkende cultuur - is vanaf de jaren '70 nagenoeg afgekalfd. Met zijn allen op je knieën het Rozenhoedje bidden is allang voorbij en ik doe ook niet meer aan de vastentijd. En de tijd waarin mijn moeder zegenend met palmtakje en wijwater het huis door liep wanneer het buiten als de hel donderde en bliksemde en wij als bange kinderen in een hoekje zaten, maakt mij weemoedig. Een weemoed, die ik zo vaak nog zoek in de

stille van deze of gene oude kathedraal of kerk die ik 'als toerist' (godbetert) zo graag nog zoek. Het gebouw zélf is een ritueel.

Ze hadden betekenis, die fantastische katholieke rituelen. Om 12 uur klingelde over het dorp de kerkklok: het 'Angelus', tijd voor een kort gebedje. Op 1 januari wensten we elkaar van harte 'Zalig Nieuwjaar'. Eens per jaar gingen we 'pesjonkelen' wat is afgeleid van 'portiuncula' en wat neerkomt op gedurende 3 dagen naar de – verder stille – kerk gaan voor eenmansacties. Zieltjes redden ging je dan. De opdracht was deze... Ga naar de kerk, bid 5 keer het Onze Vader, 5 keer het Weesgegroot, en 5 keer het 'Eer aan den Vader'... Verlaat dan de kerk. Resultaat: je had een ziel uit het vagevuur gered en naar de hemel geholpen. Elke keer dat je dat herhaalde wéér een ziel verlost. Waar vind je zoiets nog? Gepesjonkeld wordt er allang niet meer.

Maar niet alles is weg. Sinds 1995 ben ik – als vrijwilliger – humanistisch uitvaartbegeleider. Zo iemand houdt bij een crematie of begraving op verzoek van en namens de naaste familie een toespraak over het leven van een overledene. Dáár ervaar ik gelukkig nog een rijkdom aan rituelen, waarvan zelfs de bekende koffie-met-cake deel uit mag maken. Een tijdje geleden vertelde ik aan iemand dat ik een keer zo'n toespraak hield op een begraafplaats bij het open graf voor een oude mevrouw. We

stonden er maar met zijn drieën. Een notaris, iemand van de thuiszorg, en ik. En ik hield mijn toespraak, eigenlijk 'voor een lege zaal'. 'Wat is de zin nou daarvan?', werd me gevraagd. Had het wel zin?

Ja, het had en heeft zin, zeg ik met volle overtuiging. Zelfs als de notaris op dat moment elders een akte had moeten passeren, zelfs als de mevrouw van de thuiszorg die dag buikgriep had gehad, dan nóg zou ik daar mijn toespraak hebben willen houden. Voor die mevrouw. Voor iemand van ons. Voor iemand van wie op waardige wijze afscheid genomen moet worden. Zo doen wij dat in een beschaafde samenleving: samen leven, samen gedenken. Op rituele manier.

Rituelen – 'vaste handelingen die iets symboliseren, en zelf zonder die symboolfunctie eigenlijk niets betekenen', aldus weer eens een andere definitie – ze verrijken ons leven door zichzelf te herhalen, te overstijgen. Als lid van een vrijmetselaarsloge mag ik dat steeds weer opnieuw ervaren. Mét elke keer winnen ze aan schoonheid en betekenis. Dat ze nog lang mogen leven, die rituelen. In de glo-rie-ja! 🇳🇱

*Jasper Zuidervliet,
Loge 'La Compagnie Durable', Middelburg.*

Voorlichting en exposities in Ordegebouw en CMC

DAG VAN DE VRIJMETSSELARIJ

Voor twee bijzondere evenementen openen Orde en CMC op zaterdag 8 september 2012 hun deuren. Voor de 'Dag van de Vrijmetselarij' en, net als voorgaande jaren, voor de 'Open Monumentendag'. Belangstellenden kunnen dan weer in Den Haag de fraaie historische interieurs van het pand 'Prinsessegracht 27' bezichtigen én de expositiezaal in het Cultureel Maçonniek Centrum (CMC) bezoeken voor een exclusieve dubbeltentoonstelling. Maar dit duo-evenement biedt nog veel meer.

Tekst: Marijke de Vries – Foto's: Paul Mellaart.

Ter gelegenheid van de eerste jaarlijkse 'Dag van de Vrijmetselarij' wordt in het hoofdgebouw van de Orde van Vrijmetselaren aan geïnteresseerden voorlichting gegeven over de vrijmetselarij. Daarna kan de bezoeker zijn/haar weg vervolgen naar het Cultureel Maçonniek Centrum (CMC), gelegen in de tuin van het Ordegebouw. In dit voormalige koetshuis zijn de verzamelingen van de Orde van Vrijmetselaren ondergebracht, te weten een bibliotheek, een archief en een museum. Het CMC behoort tot de voornaamste maçonnieke documentatiecentra ter wereld, met een museum dat de bezoeker een kijkje verschaft in de bijzondere materiële cultuur van de vrijmetselaren.

Rituelen

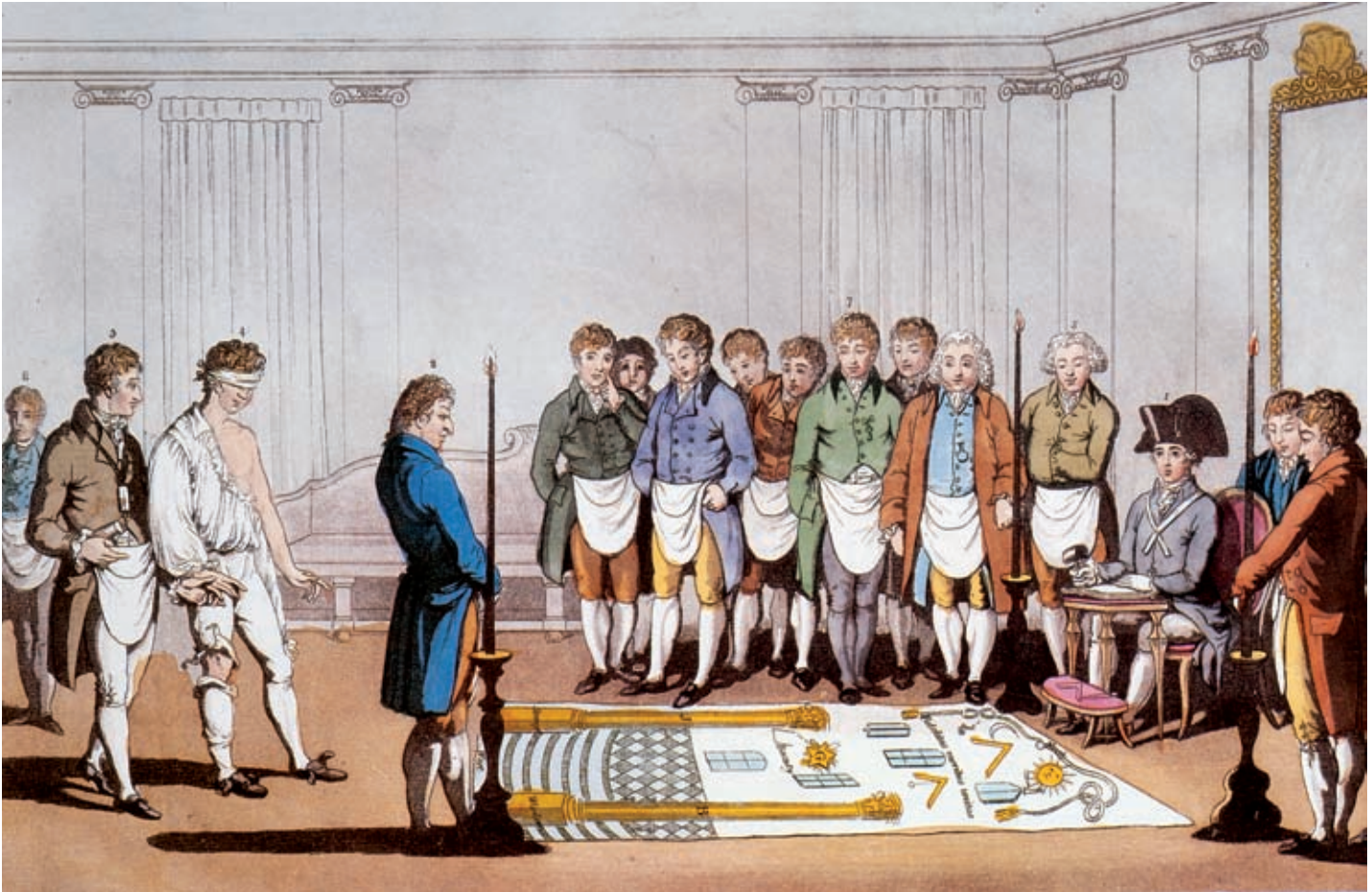
De 'Dag van de Vrijmetselarij' staat dit jaar in het teken van 'rituelen'. Ter gelegenheid daarvan kunnen bezoekers in het

CMC een kleine expositie over de symboliek, betekenis en toepassing van rituelen bezichtigen.

Rituelen nemen in het leven van veel mensen en groepen een belangrijke plaats in. Deze menselijke uitingen, die worden gekenmerkt door een vooraf vastgelegd en een zich herhalend patroon, kunnen bestaan uit symbolische handelingen, al dan niet vergezeld van tekst, gebaar, mimiek, dans en muziek. Veel belangrijke gebeurtenissen in een mensenleven worden ritueel ingekleed. Denk bijvoorbeeld aan de bekende gebruiken bij geboorte, huwelijk en overlijden. Het vertrouwde karakter is daarbij belangrijk. Aan een individueel persoon biedt het houvast, binnen een samenleving of groep kunnen de in gezamenlijkheid ervaren rituelen functioneren als een bindmiddel tussen de afzonderlijke personen die van dit grotere geheel deel uitmaken. Ook binnen de vrijmetselarij speelt de ritus een centrale rol. Vrijmetselarij is een methode van bezinning en zingeving die in rituelen wordt uitgedrukt. Het ritueel is een 'voorgeschreven geheel van symbolische handelingen en daarbij uitgesproken woorden' dat op een bepaald tijdstip en een vooraf aangewezen plaats wordt uitgevoerd. Binnen een inwijdingsgenootschap als de Orde van Vrijmetselaren voltrekt het zich als een symbolisch rollenspel waarin nieuwe leden worden aangenomen als leerling, leerlingen worden bevorderd tot gezelschap en gezellen worden verheven tot meester, dit naar voorbeeld van de graden van bekwaamheid van Middeleeuwse bouwcorporaties en gilden. Ook voor andere gebeurtenissen (rouwloge, zomer- en wintersolstitium) bestaan rituelen.

Kenmerkend voor de vrijmetselarij is de afwezigheid van dogma's. Specifieke nateleven leerstellingen en collectivistische heilsboodschappen bevatten haar rituelen dan ook zeker niet. Integendeel, de rituelen vormen slechts een middel en bevatten louter subtiele vingerwijzingen die uitnodigen tot persoonlijke beleving, invulling en reflectie.

In de expositiezaal van het CMC kan de bezoeker aan de hand van prenten, schilderijen en geschreven bronnen kennismaken met de beeldwereld van de ritualistiek in het algemeen en de rituele praktijk van vrijmetselaren in het bijzonder. Hier zijn

historische prenten met voorstellingen van samenkomsten van Vrijmetselaren te vinden, alsook portretten van vrijmetselaren in karakteristieke uitdossing, maar ook moderne symbolische voorstellingen en bronnen over algemene rituele gebruiken. Aanvullend kan de bezoeker een 'non stop'-show van historische prenten uit de beeldbank bezoeken, waarin nog meer voorbeelden van 'maçonnieke' ceremoniële bijeenkomsten worden getoond. Met deze expositie en voorstelling hoopt het CMC aan een groot publiek de veelzijdige symbolische wereld van de vrijmetselarij te openbaren.

'Groen van toen'

Het thema van Open Monumentendag 2012 is 'Groen van toen'. Ook daaraan besteedt het CMC aandacht in een kleine tentoonstelling over 'historisch maçonniek groen'. Bekende tuinarchitecten zoals Zocher sr. en jr., waren vrijmetselaar. In het recente verleden is met enige regelmaat onderzoek verricht naar de invloed van de symboliek en de gedachtewereld van vrijmetselarij op de vorm en inrichting van tuinen en parken uit heden en verleden. De bibliotheek van het CMC bevat dan ook veel studies over symbolische en maçonnieke historische tuinen en buitenplaatsen. Met een presentatie van oude prenten, objecten, ontwerptekeningen en overige bronnen uit de verzamelingen van de Orde van Vrijmetselaren wordt de bezoeker op deze dag graag een indruk geven van 'maçonnieke groenbeleving' en van historische tuinen waarin de symboliek en betekenis van de vrijmetselarij is vormgegeven.

'Dag van de Vrijmetselarij' en 'Open Monumentendag':
zaterdag 8 september 2012 van 10.00 uur tot 17.00 uur.
Adres: Prinsessegracht 27, Den Haag.

Hoezo vrijblijvend?

DE PLICHTEN VAN EEN VRIJMETSELAAR

Wat mag van een vrijmetselaar verwacht worden? Waaraan moet een vrijmetselaar zich houden? En waaraan kunnen vrijmetselaren elkaar wel of niet herinneren? Al sinds oude tijden kent de vrijmetselarij plichten. Plichten waaraan ieder lid wordt geacht zich te houden. Want één ding is zeker: het vrijmetselaarschap is niet vrijblijvend.

Tekst: Paul Marselje - Foto's: Paul Mellaart.

De kern van de vrijmetselarij is de inzet van ieder lid om een beter mens te worden; niet beter dan de ander, maar beter dan hij zelf eerder was. En door beter te worden dan hij eerst was, wordt van hem verwacht dat hij bijdraagt aan een betere wereld. Het staat hem daarbij vrij om zelf te bepalen wat een beter mens is en hoe die betere wereld eruitziet, zolang de ander daarmee maar niet in de weg gestaan wordt om zijn eigen beeld daarvan te hebben. Het klinkt misschien allemaal vanzelfsprekend en eenvoudig, maar dat is het niet. Het vrijmetselaarschap stelt hoge eisen aan ieders persoon.

Vrijmetselarij is geen leerschool waarin les gegeven wordt in wat een beter mens is of hoe een betere wereld eruitziet

Jezelf, broederschap en maatschappij

Vrijmetselarij is geen leerschool waar les gegeven wordt in wat een beter mens is of hoe een betere wereld eruitziet. Vrijmetselarij is een broederschap waarbinnen de leden in rituele handelingen en met symbolische gereedschappen handreikingen worden gedaan die hen kunnen helpen aan zichzelf te werken. Het zich eigen maken van die symboliek en ritualistiek en het bestuderen ervan is daarom ook een belangrijke plicht.

Vrijmetselaarsloges zijn verder een plaats waar eenieder op verdraagzame manier van gedachten hoort te wisselen over onderwerpen die hem of een andere vrijmetselaar raken. De vrijmetselarij is daardoor geen willekeurige groep mensen; het is een broederschap. En ook het lidmaatschap van een broederschap stelt hoge verplichtingen aan de leden.

De plichten van een vrijmetselaar kunnen dus worden samengevat in plichten naar de persoon, naar de broederschap en naar de maatschappij. Maar wat is een verplichting? In algemene zin kan gesteld worden dat een verplichting een bindende overeenkomst is tussen twee partijen. Dat kan een morele, juridische of zelfs spirituele overeenkomst zijn. Vooral

de morele en spirituele plichten krijgen in de vrijmetselarij aandacht. Wie vrijmetselaar wordt, legt een gelofte af waarin hij belooft zich aan de plichten van de vrijmetselarij te houden. Wat zijn die plichten dan wel?

De 'Oude Plichten'

Al sinds oude tijden worden vrijmetselaarsplichten beschreven. De Engelsman Anderson publiceert in de vroege achttiende eeuw het eerste stelsel van vrijmetselaarsplichten. Die regels worden binnen de Broederschap 'De Oude Plichten' genoemd en staan symbool voor wat tegenwoordig als vrijmetselaarsplichten beschouwd wordt.

Grotendeels zijn die hedendaagse plichten vastgelegd in de statuten en reglementen van de Orde van Vrijmetselaren, die gezien kunnen worden als vervanging van die 'Oude Plichten'. Iedere tijd biedt immers zijn eigen kader waarbinnen afspraken met elkaar worden gemaakt.

Maar deels liggen die plichten ook vast in de traditie en de sfeer van de broederschap, waarvan dat oude geschrift van Anderson nog steeds een goede weerslag vormt. Als een nieuwe voorzittend meester van een loge wordt geïnstalleerd krijgt hij daarbij een exemplaar van die 'Oude Plichten' overhandigd, vooral als symbool van de huidige orderegels, maar zeker ook om te verwijzen naar de traditie van waaruit de vrijmetselarij en de vrijmetselaar handelt.

Kwetsbaarheid

Vrijmetselarij wordt vaak 'geheimzinnig' genoemd. Waarom wordt niet verteld wat er in rituelen gebeurt? Waarom mogen buitenstaanders er niet bij zijn als vrijmetselaren samenkomen? Waarom zijn vrijmetselaren verplicht om over wat er in loges gebeurt te zwijgen?

In toenemende mate kan de maatschappij zich steeds minder vinden in dogmatiek, terwijl er toch behoefte is aan het discussiëren over levensvraagstukken. Een groeiend aantal mensen vindt binnen de geborgenheid van vrijmetselaarsloges de vrijheid daarover te praten. Zoiets kan voor hen alleen dan in werkelijke vrijheid als de logebijeenkomsten besloten zijn.

Het is verklaarbaar dat bepaalde strakgeleide geestelijke en

politieke organisaties naar die beslotenheid met de nodige argwaan kijken. Maar terecht is dat niet. Leden moeten in een loge vrijuit kunnen spreken, zonder dat het de volgende dag wordt rondverteld of in de krant of op Facebook staat. Ze moeten zich kwetsbaar kunnen opstellen. Daarvoor achten vrijmetselaren een zekere intimiteit nodig. En daarom bestaat de plicht tot geheimhouding over wat in loges wordt besproken.

Broederschap hoort geen leeg woord te zijn

Geheime rituelen

De plicht om te zwijgen over wat er in de rituelen staat geschreven heeft een andere achtergrond. In een vrijmetselaarsritueel wordt de deelnemer een aantal keren verrast. Er overkomen hem dingen die hem aan het denken moeten zetten over zichzelf en over zijn verhouding ten opzichte van anderen en de maatschappij. Het zijn geen gebeurtenissen die iemand niet zou willen meemaken. Ze zijn waardevol en worden dat naar gelang de persoon langer lid is steeds meer.

Die momenten moeten iemand 'overkomen' om indruk te maken en om hem aan het denken te zetten. Wie ze tevoren zou weten, ontnemt zichzelf iets. De belangrijkste reden dat vrijmetselaren zwijgen over die rituelen is dus – verrassend genoeg – niet hun eigen belang, maar het belang van degene die nog niet is ingewijd.

Toch is er nog een andere reden om te zwijgen over wat er in rituele bijeenkomsten gebeurt. De vrijmetselarij is vormgegeven als een middeleeuws steenhouwersgilde. Traditioneel kent zo'n gilde drie soorten leden, drie 'graden', te weten leerling, gezel en meester.

Wie in vroegere tijden als rondtrekkende steenhouwer werk zocht en zich bij een bouwplaats aanmeldde, moest kunnen bewijzen dat hij een echte steenhouwer was. Hij moest ook kunnen aantonen dat hij een bepaalde graad van vaardigheid in zijn vak had. Gezellen konden nu eenmaal meer dan Leerlingen en Meesters waren tot meer in staat dan Gezellen. Ze werden ook verschillend betaald.

Aanraking

Om die reden bestonden er herkenningwoorden, -tekens en -aanrakingen voor iedere graad. Als onderdeel van de traditie worden zulke herkenningbegrippen nog steeds aan de nieuwe leerling, gezel of meester verteld. Maar het is meer dan een traditie. De beslotenheid, de intimiteit van een loge kan alleen worden gegarandeerd indien zeker is dat iedereen ook echt vrijmetselaar is.

Iedere vrijmetselaar heeft toegang tot elke vrijmetselaarsloge in de wereld en zulke bezoeken worden dan ook vaak afgelegd. Hoe weet een loge dat die onbekende gast ook werkelijk lid is? Hierbij komen onder meer die herkenningbegrippen dan goed van pas en ook daarom bestaat er de plicht tot zwijgen over de inhoud van de rituelen.

De eigen maat

Van belang is dat verplichtingen aangegaan worden vanuit vrije wil. De vrije wil en het recht op eigen inzicht zijn essentiële onderdelen van de vrijmetselarij. Het staat de leden dan ook vrij de vrijmetselaarswerkwijze naar eigen inzicht te interpreteren. Vrijmetselaren zijn vrijdenkers, die tolerantie hoog in het vaandel hebben. En ze zijn zoekers, die erkennen nooit uitgezocht te zijn.

Maar het is niet alleen 'vrijheid-blijheid' in de Orde. Een deel van de verplichtingen is tamelijk eenduidig, zoals de plicht tot geheimhouding.

De plicht te trachten een beter mens te worden echter, is zeer persoonlijk. Wie zal de ander daarin de maat nemen? Dat geldt ook voor de plicht te bouwen aan een betere wereld. Al snel zou bij een eventuele beoordeling daarvan immers de eigen mening van de beoordelaar worden gehanteerd over wat een beter mens is en wat een betere wereld zou zijn. De vrijmetselaar kan dus wat dat betreft alleen zichzelf de maat nemen.

Het staat ook in de Ordewetgeving, in het statuut en reglement beschreven. De vrijmetselaar erkent:

- de hoge waarde van de menselijke persoonlijkheid;
- de gelijkwaardigheid van alle mensen;
- ieders recht om zelfstandig te zoeken naar waarheid; en
- ieders verantwoordelijkheid voor zijn eigen doen en laten.

Broederschap verplicht

Broederschap hoort geen leeg woord te zijn. Wie ziet dat een andere vrijmetselaar het moeilijk heeft, die sta hem dan bij. Dat is een plicht. Maar een belangrijk begrip in de vrijmetselarij is dat het in het leven op jezelf aankomt. Ieder persoon zijn leven zelf moet vormgeven en verder ontwikkelen. Daar waar mogelijk zal de hulp aan een vrijmetselaar in problemen er daarom uit moeten bestaan hem – waar mogelijk – te helpen weer op eigen benen te staan.

Broederschap is verder ook begrip willen opbrengen voor de ander in de loge, hem te verdragen en hem aandacht te geven, zowel in goede als in slechte tijden.

De morele en spirituele plichten van de vrijmetselarij bieden een interessante uitdaging en een uitnodiging tot zelfontplooiing

Zelfontplooiing

Tot slot. Wanneer verplichtingen alleen aanvoelen als een last, een vervelende sleur, dan zal iemand zich er al snel tegen verzetten. Het is beter het woord 'plicht' in de vrijmetselarij synoniem te zien met het krijgen van een kans; een kans om uit de dagelijkse sleur te komen. Om de dagelijkse sleur op de juiste wijze te kunnen wegen en te interpreteren.

De morele en spirituele plichten van de vrijmetselarij bieden dan ook eerder een interessante uitdaging en een uitnodiging tot zelfontplooiing. Het is de mogelijkheid tot het verbreden van de horizon door onder meer beleving, door ordelijke gedachtewisseling over onderwerpen die het leven raken, door studie en door zelfverbetering. De regelgeving van de vrijmetselarij hoort daarbij geen knellende kleding te zijn, maar steun te bieden daar waar dat nodig is. De plichten die de Orde van Vrijmetselaren stelt, komen dus goed van pas. 🇳🇱

Vrijmetselarij over grenzen heen

'EEN KETEN DIE DE GANSE AARDE OMSPANT'

Een vrijmetselaar op vakantie in een ander land, gaat daar vaak op bezoek bij een plaatselijke loge. Daar wordt hij hartelijk ontvangen en hij voelt zich er direct thuis. Waar zit hem dat in? Vrijmetselarij wordt regelmatig omschreven als een 'internationale broederschap'. Dat internationale is op zich juist. Er zijn miljoenen leden in tal van landen. Maar er valt ook wel wat op af te dingen. Er bestaat bijvoorbeeld geen wereldwijde koepelorganisatie voor mannenloges. En er zijn veel landen waar de vrijmetselarij nauwelijks voet aan de grond heeft gekregen, zoals in het Verre Oosten. Toch doet dit weinig af aan het internationale karakter van de vrijmetselarij. Vrijmetselaren hebben het dan veelal over 'een keten die de ganse aarde omspant'. Maar hoe sterk is die internationale band?

Tekst: Paul Marselje - Foto's: Paul Mellaart.

De mannelijke vrijmetselarij is regionaal georganiseerd in zogenaamde 'grootmachten' of 'grootloges'. In relatief kleine landen is er meestal één grootloge per land. In grote landen zijn er meestal meer. Zo is er in de Verenigde Staten per deelstaat minstens één vrijmetselaarsorganisatie. En Duitsland kent drie landelijke organisaties. Daarentegen is er in Engeland, net als in Nederland, maar één grootloge.

Internationale afspraken

Wat bindt al die vrijmetselaren in de wereld? Waarover zijn ze het eens en wat maakt hen vrijmetselaar? Volgens de Engelse grootmacht, de 'United Grand Lodge of England', zouden er wereldwijd zo'n vijf miljoen mensen lid zijn van loges. Dit cijfer is echter speculatief. Er zijn anderhalf miljoen leden in de Verenigde Staten en één miljoen op de Britse Eilanden. In beide gevallen betreft het uitsluitend de zogenaamde 'reguliere' vrijmetselarij. Regulier betekent dat de aangesloten leden zich houden aan de internationale afspraken over wat vrijmetselarij hoort te zijn.

Er wordt over van alles en nog wat
gesproken in de loges,
maar nooit in debatvorm

Overigens, er bestaat geen grootloge waarin de verschillende grootloges wereldwijd verenigd zijn. Wél onderhouden grootloges onderling vriendschappelijke banden. En er is overleg om af te spreken wat vrijmetselarij is en zeker ook over wat het niet is, om misstanden te voorkomen. Want in loges mogen bijvoorbeeld geen zaken worden gedaan en er mag geen politiek worden bedreven. Ook twistgesprekken over godsdienst zijn verboden. Er wordt over van alles en nog wat gesproken in

de loges, maar nooit in debatvorm, altijd in een dialogvorm. Standpunten worden niet tegenover elkaar gesteld, maar naast elkaar gelegd. Er dient vrijheid en verdraagzaamheid te zijn tussen de leden onderling. Zie hierover verder in dit magazine ook het artikel 'De plichten van een vrijmetselaar'.

Het internationale karakter van de
vrijmetselarij is beslist één van de
charmes van de broederschap

Bouwsymboliek

Over de basissymboliek, de zogenaamde bouwsymboliek, zijn de grootloges het ook eens. Een vrijmetselaar moet zichzelf leren zien als een ruwe steen. Daaraan moet hij net zolang werken tot er een zuivere kubus, een kubieke steen, uit ontstaat als symbool van het betere in zichzelf, het betere dat anderen en hijzelf tot op dat moment niet konden zien. Daarna moet de vrijmetselaar leren die menselijke bouwsteen, samen met andere menselijke bouwstenen, in te passen in het bouwwerk van een betere wereld, symbolisch aangeduid als de 'Tempel der volmaking'.

Populair gezegd gaat het in de loges dus om 'Verbeter de wereld, begin bij jezelf'. Het maakt ook duidelijk dat de vrijmetselarij eerder een symbolisch steenhoudersgilde is, dan een metselaarsgilde. Een gilde? Ja, want net als in de Middeleeuwen werkt de vrijmetselarij in de drie graden van leerling, gezet en meester. Daarover zijn de grootloges het internationaal ook eens. Ook over het verkrijgen van die graden, namelijk door een rituele inwijding.

Bij de bouwsymboliek horen ook gereedschappen als passer en winkelhaak. Samen vormen die het algemeen aanvaarde,

internationale symbool van de vrijmetselarij. Op vrijwel elk vrijmetselaarsgebouw in de wereld is dit symbool wel terug te vinden. Met het 'boek van de hoogste wet' zijn zij de drie belangrijkste symbolen van de vrijmetselarij.

Lichtsymboliek

Naast de bouwsymboliek is er in veel landen ook de invloed van de lichtsymboliek. De weg naar het betere in zichzelf wordt in veel landen van met name continentaal Europa ook omschreven als 'de weg naar het licht'. In de symboliek en in de rituelen is dat in die landen goed te herkennen. Maar op de Britse eilanden en in Noord-Amerika - waar de meeste vrijmetselaren wonen - ontbreekt die lichtsymboliek vrijwel volledig.

De lichtsymboliek vindt zijn oorsprong overigens enkele eeuwen terug in Frankrijk. De toevoeging ervan in veel landen verdeelt de vrijmetselarij wereldwijd niet. Er mogen verschillen zijn, zo is de opvatting.

Nederlands verschil

Nederland kent nóg een andere afwijking van de internationale gebruiken. Behalve het bijeen zijn tijdens rituelen in de loge, komen de leden veel vaker 'in comparitie' bij elkaar. Iemand houdt een inleiding, een zogenoemd 'bouwstuk', waarover een nabespreking volgt. De spreker is vaak een lid van de loge, maar het kan ook iemand van een andere loge zijn. Of zelfs iemand van buiten de vrijmetselarij. Bij voorkeur gaat de inleiding over een onderwerp dat de spreker bijzonder raakt en maakt hij ook duidelijk waarom hem dat raakt. Daardoor ontstaan vaak heel openhartige gedachteswisselingen. De intimiteit van een loge geeft daarvoor de nodige veiligheid; vrijmetselaren durven zich te uiten en zich kwetsbaar op te stellen.

Gemengde vrijmetselarij

Er is dus geen internationaal georganiseerde vrijmetselarij voor mannen. Die is er wel voor gemengde loges en - buiten Nederland - ook voor vrouwenloges. De veruit grootste gemengde orde is de 'Ordre Maçonique Mixte International Le Droit Humain', kortweg 'Le Droit Humain'. In Nederland kent deze ongeveer twintig loges. Er zijn geen vrijmetselaarsloges voor alleen vrouwen in Nederland. Wél is kort na de Tweede Wereldoorlog de 'Orde van Weefsters Vita Feminea Textura' opgericht. Deze werkt ook in drie graden, maar gebruikt een volledig van de vrijmetselarij afwijkende symboliek en kent dus internationaal geen aansluiting. Ook deze orde telt in Nederland rond de twintig loges. Ter vergelijking: de Nederlandse mannenorde kent ruim 150 loges. Maar in landen als België en Frankrijk zijn de gemengde ordes relatief veel groter dan in Nederland. De drie soorten loges komen in Nederland bijeen in dezelfde gebouwen.

Een vrijmetselaar moet zichzelf leren zien als een ruwe steen

Het internationale karakter van de vrijmetselarij is beslist één van de charmes van de broederschap. Waar een vrijmetselaar ook komt is hij welkom en gaat het er ongeveer zo aan toe als in zijn eigen loge. Maar de verschillen maken zo'n bezoek ook een waardevolle ervaring. 🇳🇱

Ga eens kijken bij een plaatselijke loge

VRIJMETSELAAR

WORDEN...

EEN BEWUSTE KEUZE!

Lid worden van de vrijmetselarij? Dat gaat niet zomaar. Het is een zeer bewuste keuze. Meestal zet iemand die stap voor de rest van zijn leven, dat is niet niks. Heel wat leden deden er, door zich eerst te hebben georiënteerd, jaren over voor zij zich hebben aangemeld. Van allerlei kanten is informatie te verkrijgen over de broederschap en veel van die informatie is strijdig met elkaar. Soms verwarrend en zelfs misleidend. Niet verrassend, want niet iedereen is gecharmeerd van de vrijmetselarij. Waarom eigenlijk niet? En waar dan wel goede informatie vandaan te halen? En... Lid worden, hoe gaat dat eigenlijk?

Tekst: Paul Marselje – Foto's: Paul Mellaart.

Vrijmetselaren zijn vrijdenkers, die tolerantie hoog in het vaandel hebben. Ze zijn zoekers, die erkennen nooit uitgezocht zijn. Dat staat streng-dogmatische genootschappen of totalitaire regimes niet aan, omdat die claimen de enige waarheid te verkondigen. Verder zijn er schrijvers die de werkelijkheid niet spannend genoeg vinden voor hun romans en er heel wat bij verzinnen. Neem bijvoorbeeld 'De Da Vinci Code', van Dan Brown. En zo is er naast veel goede informatie ook veel onjuiste informatie en kwaadsprekerij in omloop, met name op internet. Wie zich dus op het wereldwijde web oriënteert, of populaire spannende romans leest, kan op het verkeerde been worden gezet.

Op de website www.vrijmetselarij.nl
staan de contactgegevens van alle loges
in Nederland, inclusief links naar
hun websites

Oriënteren

Toch halen belangstellenden tegenwoordig hun informatie in eerste instantie vaak van internet. En dat hoeft niet altijd verkeerd te zijn. Alle lokale vrijmetselaarsverenigingen, de 'loges', hebben een website. Op de landelijke site www.vrijmetselarij.nl staan de contactgegevens van alle loges in Nederland, inclusief de links naar hun websites.

Een goede manier zich nader te oriënteren op de vrijmetselarij is contact te zoeken met een plaatselijke loge en te vragen of zij activiteiten organiseren waar ook niet-leden welkom zijn, zoals open avonden. Daar kan iemand de sfeer proeven en vragen

stellen. Zijn er meerdere loges in iemands woonplaats dan is het niet vreemd om activiteiten van meerdere loges te bezoeken.

Tolerante levenshouding

Een kandidaat-vrijmetselaar moet bekend staan als een goed, eerlijk en betrouwbaar mens. Iemand zal zich immers in de loge in het algemeen weinig anders gedragen dan in de samenleving. Verder moet hij blijk geven van een tolerante levenshouding. Want de loge - en dat maakt haar juist tot een instelling van grote vormende waarde - bestaat uit personen van uiteenlopende levens- en wereldbeschouwingen. Voor de ander moet daarvoor ook de ruimte zijn. De vrijmetselarij is niet opgericht om standpunten in te nemen, laat staan om daarmee naar buiten te treden. Men komt samen om innerlijk werk te doen. Vrijmetselarij is geen boek met eenduidige antwoorden op levensvragen of maatschappelijke problemen. Die antwoorden mogen voor ieder lid verschillend zijn.

'Hoog beginsel'

Een kandidaat-lid moet in staat zijn tot zelfkennis. Dat wil zeggen tot een ruime mate van zelfverdieping en zelfkritiek. En hij moet de waarde begrijpen van het werken met symbolen en rituelen. Ook moet de belangstellende in zijn leven een 'hoog beginsel' erkennen. Vrijmetselaren geloven 'ieder op eigen wijze' dat er meer is tussen hemel en aarde dat de mensheid beweegt; een 'hoog beginsel', hoe dat dan ook ingevuld wordt. De één gelooft in een god, de ander in de samenhangende krachten van de natuur en de volgende weer in het hogere binnen zichzelf of in zijn geweten. Als symbool daarvoor gebruiken vrijmetselaren daarom de naam 'Opperbouwmeester des Heelals'. Dat past bij de bouwsymboliek die de vrijmetselarij kenmerkt en is op zichzelf geen godsbegrip, tot iemand dat er voor zichzelf in ziet.

Contributie

Om vrijmetselaar te (mogen) worden, moet de kandidaat minimaal 18 jaar zijn. Een maximumleeftijd is er niet. Een loge in Nederland telt gemiddeld 35 leden, die meestal wekelijks of soms tweewekelijks bij elkaar komen. Van eind juni tot half september is er een zomerstop. De contributie bedraagt rond de 300 euro en de meeste loges kennen een entreegeld waaruit een aantal onkosten worden gedekt die voor een nieuw lid moeten worden gemaakt. Na afloop van de bijeenkomsten blijven veel leden nog even voor een glas en een gesprek. Na sommige bijeenkomsten wordt gezamenlijk gegeten. Hieraan zijn vanzelfsprekend ook kosten verbonden. Verder bestaat in loges voor de rituele bijeenkomsten een kledingvoorschrift. Dat kan van loge tot loge variëren van een rokkostuum tot een donker kostuum met wit overhemd en effen donkere stropdas. Maar tijdens de meeste bijeenkomsten geldt geen kledingvoorschrift.

De aanmeldingsprocedure kan enkele maanden duren en biedt de kandidaat de extra mogelijkheid in alle rust voor zichzelf na te gaan of de vrijmetselarij is wat hij zoekt

Procedure

Wie vrijmetselaar wil worden, dient zelf de eerste stap te zetten. Die eerste stap is het aanvragen van het lidmaatschap bij een loge. Iemand wordt in principe niet voor het lidmaatschap van een loge gevraagd. Maar het kan natuurlijk wel voorkomen dat een vrijmetselaar iemand kent die hem geschikt lijkt en wijst op het bestaan van de vrijmetselarij.

Na de aanmelding komen twee leden langs voor een informeel gesprek. Aanwezigheid van de partner van de belangstellende wordt daarbij op hoge prijs gesteld. In de gesprekken met de mogelijke kandidaat wordt ten minste uit de doeken gedaan wat vrijmetselarij inhoudt, wat het voor vrijmetselaren betekent lid te zijn en wat het voor geïnteresseerden kan betekenen. Daarbij worden leesadviezen gegeven en worden brochures achtergelaten. Als de belangstellende daarna niets meer van zich laat horen, wordt hij hoogstens nog eens uitgenodigd voor een lezing of voor een open avond, maar behoort de loge verder geen contact meer te zoeken.

Eerste gesprek

Mocht de belangstellende na het gesprek aangeven dat hij inderdaad lid wil worden, dan ontvangt hij een aanmeldingsformulier, dat ook door twee aanbevelende Meester-vrijmetselaars moet worden ondertekend. Heeft iemand die in zijn familie- of kennissenkring, dan richt hij zich waarschijnlijk tot die personen. Is zo'n bekende er niet, dan worden in overleg met de loge twee vrijmetselaren aangezocht. Die aanbevelers zijn dan meestal de twee leden die de kandidaat een bezoek hebben gebracht.

Door het inzenden van het formulier begint de eigenlijke procedure. Deze kan enkele maanden duren en biedt de kandidaat de extra mogelijkheid in alle rust voor zichzelf na te gaan of de vrijmetselarij is wat hij zoekt. Tevens kan een loge onderzoeken of de kandidaat in de vrijmetselarij en in de loge 'past'.

Tijdens de procedure wordt in alle Nederlandse loges bekendgemaakt wie er kandidaat is. Leden die de kandidaat kennen, krijgen zo de mogelijkheid om te reageren. Ook krijgt de kandidaat in deze periode een vragenformulier met wat meer diepgaande vragen en het verzoek een levensbeschrijving op te stellen. Het gaat daarbij niet om een zakelijke CV, maar een meer levensbeschouwelijke benadering van zichzelf. De voorzitter van de loge, de 'voorzittend meester', voert ook een gesprek met de kandidaat.

Besluit

Ieder lid dat op welke wijze dan ook in de procedure betrokken is, doet hiervan schriftelijk verslag aan de 'Commissie van Onderzoek' van de loge en geeft aan hoe hij over de kandidatuur denkt. Na enige tijd nodigt deze commissie, met kennis van alle stukken, de kandidaat uit voor een gesprek en stelt daarna een advies op. Dit advies wordt door de voorzittend meester voorgelegd aan de vergadering van de meesters van de loge. Besluit die positief, dan wordt toestemming gevraagd aan het hoofdbestuur van de Nederlandse Orde van Vrijmetselaren om de kandidaat te mogen inwijden tot leerling-vrijmetselaar, iets wat meestal binnen enkele weken daarna plaatsvindt. De stukken die zijn ingeleverd bij de Commissie van Onderzoek, met uitzondering van bijvoorbeeld persoonlijke naam- en contactgegevens, worden enige tijd na de besluitvorming vernietigd. Behalve de leden van de commissie heeft niemand die kunnen inzien.

Wordt een kandidaat afgewezen, dan kan die zich gedurende twee jaar niet meer voor het lidmaatschap van een (andere) Nederlandse loge aanmelden. Na drie afwijzingen is het lidmaatschap definitief onmogelijk. Bij een negatief advies van de commissie kan iemand echter zijn kandidatuur intrekken, zodat het niet hoeft te komen tot een afwijzing.

Het zijn heel wat stappen die gezet worden op weg naar het vrijmetselaarschap, maar wie eenmaal lid is heeft het er graag voor overgehad.

Uit de regelgeving van de Orde van Vrijmetselaren:

'Een vrijmetselaar is een vrij man van goede naam, die is ingewijd in een tot de Orde van Vrijmetselaren behorende loge, dan wel in een loge die werkt onder een door de Orde erkende Grootloge. Hij werkt samen met andere vrijmetselaren, met behulp van symbolen en ritualen aan zijn persoonlijke vorming. Deze symbolen en ritualen zijn door de traditie gegeven; zij worden naar eigen inzicht door de vrijmetselaren geïnterpreteerd. De gezamenlijke arbeid stimuleert hem naar vermogen bij te dragen aan een betere samenleving. De vrijmetselaar zoekt op wat mensen verbindt en tracht weg te nemen wat hen verdeelt, opdat het ideaal van een alles verbindende broederschap gestalte kan krijgen. Daarbij aanvaardt hij een persoonlijke verantwoordelijkheid ten opzichte van de wereld die hij ziet als een te voltooien bouwwerk, waarvan ieder mens een levende bouwsteen is. Hij verricht die arbeid in het licht van een hoog beginsel, symbolisch aangeduid als 'Opperbouwmeester des Heelals'. De vrijmetselaar erkent de hoge waarde van de menselijke persoonlijkheid, de gelijkwaardigheid van alle mensen, ieders recht om zelfstandig te zoeken naar waarheid en ieders verantwoordelijkheid voor zijn doen en laten.'

**NMI
REGISTERMEDIATOR**

- Als je professionele hulp nodig hebt bij het oplossen van een conflict.
- Werk landelijk
- Ook buiten kantooruren
- Specialist in:
 - arbeidsconflicten en zakelijke conflicten
 - conflicten in familiebedrijven

Br.: Jaap van Duffelen
mobiel +31.610.288.008

Edelstijl

Naar de Stijl der Vrijmetselaren
Br.: Ronald Kuizer

Handgemaakte
maçonnieke sieraden

www.edelstijl.nl | 030 2368888

Arbeidsconflicten los je op met een arbeidsrechtsspecialist

Groningen/Zwolle
Br.: mr. F.J. Landstra
Tel. 038-8200215
info@hanzeadvocaat.nl
www.hanzeadvocaat.nl

**HANZE
ADVOCaat**
specialist in arbeidsrecht

Utrecht
Br.: mr. J.W. Menkveld
Tel. 030-2840400
www.getalwyer.nl
menkveld@menkveldadvocatuur.nl
MENKVELD *advocatuur*

W. VAN EMDEN
Regalia

Pinksterbloem 2
3068 AL Rotterdam
Tel. : 010 - 456 86 05
Fax : 010 - 456 84 39
E-mail : wve@tdv-nl.com

verschijnt binnenkort !

gekruiste benen
herziene en aangevulde 2e druk
door **H.J. Mac Gillavry**

www.steensplinter.nl 0182 529752

Muller
MAKELAARDIJ

*Werket in
uw voordeel*

Buurtweg 107
2244 AC Wassenaar
Telefoon 070-5114041
Fax 070-5112314

valerius
PERZISCHE TAPIJTEN
Originele Perzische tapijten

Valeriusstraat 83
2517 HP Den Haag
Tel.: 070 345 51 50
www.persa.nl

ANNONCES

**POSTZEGEL- EN/OF
MUNTENVERZAMELINGEN
VERKOPEN OF LATEN
TAXEREN**

Verkopen, taxeren of deskundig advies bij u thuis.
Br.: Met ervaring in o.a. taxaties voor Domeinen en verzekeringsmaatschappijen.
Bel: 070-33 88 427
of e-mail: dvdt@xs4all.nl

Br.: Schilderijenrestaurator, Lid van Restauratoren Nederland en ARA biedt zich aan voor al uw schilderijen, restauraties en taxaties. Vrijblijvend advies.
Heldere afspraken.
Bel 06-20986345
www.schilderijenrestaurateur.nl

Vrijmetselarij, de redactionele deadlines en verschijningsdata:

Nr. 8 redactionele deadline: 8 sept.
 verschijningsdatum: rond 5 okt.

Nr. 9 redactionele deadline: 13 okt.
 verschijningsdatum: rond 9 nov.

Nr. 10 redactionele deadline: 15 nov.
 verschijningsdatum: rond 14 dec.

De uitvaartverzekeraar met échte vrije keuze

Misschien hebt u het wel eens meegemaakt. Een overlijden betekent dat er veel geregeld en beslist moet worden. Dat legt een enorme druk op de nabestaanden, in een toch al emotionele periode. Dit kan bovendien leiden tot onnodige onzekerheid. Want maken zij werkelijk de juiste keuzes? Wilde de overledene een crematie of een begrafenis? Welke muziek? Is er voldoende geld? Met de Vrije Keuze Polis maakt u al die belangrijke keuzes zelf. Eén keer, waarna alles voor u wordt vastgelegd en u geen zorgen meer heeft voor later. U kiest de uitvaartondernemer waaraan u uw vertrouwen wilt schenken, zonder dwang van de verzekeraar.

Voordelen

- Zeer scherpe premies
- Echte vrije keuze uitvaartondernemer, crematorium of begraafplaats
- Kinderen gratis meeverzekerd tot hoogste bedrag van één van beide ouders
- Kosten voor repatriëring zijn gratis meeverzekerd
- Korting van 2% bij betaling per jaar
- Automatische indexatie van 3% per jaar
- Aanzienlijk voordeel bij betaling via koopsom
- Mogelijkheid tot het vastleggen van de uitvaartwensen in een wilsbepaling
- Facultatieve Verzekeringen is 365 dagen per jaar 24 uur per dag bereikbaar

Facultatieve Verzekeringen maakt deel uit van 'de Facultatieve Groep'.

Van Stolkweg 29a
2585 JN Den Haag
Telefoon: 070 351 88 00
Fax: 070 351 88 28

Postbus 80532
2508 GM Den Haag
E-mail: info@facultatieve-verzekeringen.nl
Internet: www.facultatieve-verzekeringen.nl

Facultatieve Verzekeringen is lid van de Vereniging van Natura Uitvaartverzekeraars en het Verbond van Verzekeraars. De organisatie valt bovendien onder toezicht van De Nederlandsche Bank en van de Autoriteit Financiële Markten.